

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Barbara Maurič

Možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji
(skozi oči institucionalistov)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Barbara Maurič

Mentor: red. prof. dr. Jernej Pikalo

Somentor: izr. prof. dr. Drago Zajc

Možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji
(skozi oči institucionalistov)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

*Zahvaljujem se svojemu mentorju dr. Jerneju Pikalu za nasvete ter pomoč pri nastajanju
diplomske naloge in somentorju dr. Dragu Zajcu.*

*Zahvaljujem se tudi vsem tistim, ki so kakorkoli pomagali pri nastajanju diplomske naloge.
Brez njih moja diplomska naloga ne bi dobila takšne končne oblike .*

*Posebna zahvala gre mojemu partnerju in družini, staršem, sestri in prijateljem (še posebej
M.K.) za potrpežljivost, spodbudo in pomoč.*

Iskrena hvala vsem, ki ste mi tudi v deževnih dneh pomagali poiskati sonce!

Možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji (skozi oči institucionalistov)

Polemika glede volilnega sistema v Republiki Sloveniji je prisotna že od uvedbe večstrankarskega sistema. Volitve v Republiki Sloveniji od leta 1992 potekajo po proporcionalnem volilnem sistemu z elementi večinskega volilnega sistema.

Diplomska naloga se ukvarja s posledicami, ki bi jih imela uvedba enokrožnega večinskega volilnega sistema kot enega od sistemov večinskega volilnega sistema, imele na strankarski sistem, sestavo državnega zbora Republike Slovenije, sestavo vlade in posledično na gospodarsko, socialno in druga pomembna področja v državi.

Analizo sem naredila za posamezne državnozborske volitve od leta 1992 dalje in dobila zanimive rezultate: zmanjšalo bi se število strank v državnem zboru, prišlo bi do blokovske delitve, zmagovalna stranka bi v veliki večini dobila absolutno večino glasov in s tem pomembno vlogo pri odločanju in delovanju na ostalih ključnih področjih v državi, reprezentativnost v državnem zboru bi bila nizka, odklon od proporcionalnosti pa velik. Z analizo pridobljenih rezultatov sem lahko potrdila zastavljeno hipotezo.

Ključne besede: enokrožni večinski volilni sistem, volitve, državni zbor.

Possible consequences of introducing majority voting system (through the eyes institutionalists)

Polemics regarding the electoral system in Republic of Slovenia have been present since the introduction of multiparty system in Republic of Slovenia. Elections in the Republic of Slovenia are since 1992, held under the proportional electoral system with elements of the majority voting system.

The thesis explores influence and consequences of the introduction of first-past-the-post electoral system as one of the systems of the majority electoral system on the party system, the composition of National Assembly, the composition of the government and, consequently, on economic, social and other important areas in the country.

I analysed data for each election since 1992 and obtained interesting results: there would be decrease of the number of parties in the National Assembly, bloc divisions would occur, the winning party would in the vast majority obtain an absolute majority of votes and thus play an important role in decision-making and operation in other key areas in the country, the representativeness in the National Assembly would be low, however a deviation from proportionality would be high. With the analysis of the results collected, I can confirm my hypothesis.

Key Words: first-past-the-post electoral system, elections, National Assembly.

KAZALO VSEBINE

SEZNAM KRATIC	7
1 UVOD	9
1.1 <i>OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA</i>	13
1.2 <i>CILJI PROUČEVANJA</i>	13
1.3 <i>HIPOTEZA</i>	14
1.4 <i>METODE PROUČEVANJA</i>	14
1.5 <i>STRUKTURA NALOGE</i>	15
2 POJMOVNE OPREDELITVE	16
2.1 <i>SPLOŠNO O VOLILNIH SISTEMIH</i>	16
2.2 <i>INSTITUCIONALNI PRISTOP</i>	19
3 VOLILNI SISTEMI	21
3.1 <i>VEČINSKI VOLILNI SISTEMI</i>	21
3.2 <i>PROPORCIONALNI VOLILNI SISTEMI</i>	22
3.3 <i>MEŠANI VOLILNI SISTEMI</i>	23
4 VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE PO ENOKROŽNEM VEČINSKEM VOLILNEM SISTEMU V ENOMANDATNIH ENOTAH – ANALIZA PO LETIH (OD 1992 DALJE)	25
4.1 <i>PREDSTAVITEV OPRAVLJENE ANALIZE</i>	25
4.2 <i>PREDSTAVITEV REZULTATOV ANALIZE PO LETIH</i>	26
4.2.1 <i>VOLITVE 1992</i>	26
4.2.2 <i>VOLITVE 1996</i>	31
4.2.3 <i>VOLITVE 2000</i>	35

4.2.4	VOLITVE 2004.....	38
4.2.5	VOLITVE 2008.....	42
4.2.6	PREDČASNE VOLITVE 2011	45
4.2.7	PREDČASNE VOLITVE 2014	48
5	SKLEP.....	52
6	LITERATURA	56
	PRILOGE	59

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 1992, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah.....	27
Tabela 4.2: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 1996, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah	31
Tabela 4.3: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2000, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah	35
Tabela 4.4: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2004, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah.....	39
Tabela 4.5: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2008, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah	42
Tabela 4.6: Rezultati predčasnih volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2011, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah.....	45
Tabela 4.7: Rezultati predčasnih volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2014, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah.....	48
Tabela 5.1: Rezultati opravljene analize	53

KAZALO PRILOG

Priloga A: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 1992	59
Priloga B: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 1996	61
Priloga C: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2000	63
Priloga Č: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2004	65
Priloga D: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2008	67
Priloga E: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2011	69
Priloga F: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2014	71

KAZALO SHEM

Shema 2.1: Predstavitev volilnih sistemov glede na volilne formule	18
---	-----------

SEZNAM KRATIC

DeSUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije
SMS – Stranka mladih Slovenije
DLS – Deželna stranka Slovenije
DS – Demokratska stranka Slovenije – Demokrati Slovenije
DEUS-LZS - Domoljubna enotna upokojenska stranka - Liga za Slovenijo
D-KZL – Demos Krambergerjeva združena lista itd.
GOD – Gibanje za občo demokracijo
KS-DS - Krščanski socialisti in Delavska stranka
KPS – Komunistična partija Slovenije
KSU - Krščansko socialna unija
LS – Liberalna stranka
LDS – Liberalna demokracija Slovenije
LPR – Lista za pravičnost in razvoj
SSN – Stranka slovenskega naroda
LDSS – Liberalno demokratska stranka Slovenije
ND-SG – Narodni demokrati in Slovenska gospodarska stranka
NS – Nova stranka
NPS – Naprej Slovenija
NSD – Nacionalna stranka dela
NSi - Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka
RZS – Republikanska zveza Slovenije, Republikanci Slovenije, Republikanci
SED - Stranka enakopravnih dežel
SLS – Slovenska ljudska stranka
SNS – Slovenska nacionalna stranka
SKD – Slovenci krščanski demokrati
SND – Slovenska nacionalna desnica
SEG – Slovensko ekološko gibanje
SDS – Socialdemokratska stranka Slovenije, Slovenska demokratska stranka
SDSS – Social demokratska stranka Slovenije
SSS – Socialistična stranka Slovenije

DSS – Deželna stranka Štajerske

GŽS – Glas žensk Slovenije

SOPS – Slovenska obrtno podjetniška stranka, Slovenska obrtniško podjetniška stranka - - - -

- - - - - Stranka centra

SF - Slovenski forum in deželni stranki: Zveza za Primorsko, Zveza za Gorenjsko

SNEOD – Stranka neodvisnih

ZA - Zelena alternativa Slovenije - Zelena alternativa

ZL – Združena lista socialnih demokratov

ZLSD – Združena lista – Social demokratov

ZELENI – Zeleni Slovenije

SMER – Gibanje Smer Slovenija

ZS – Zeleni Slovenije

SDKS – Štajerska krščanska demokratska stranka

ZZP – Zveza za Primorsko

IDZ – Istrski demokratski zbor

ZGM-P - Zeleno gibanje občine Moste-Polje

NK – Neodvisni kandidati

E – enota

O – okraj

G – glasovi kandidata v okraju

L – lista (stranka), ki ji mandat pripada

% g – delež glasov stranke na volitvah

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupaj 88 sedežev

D - % S-% g

R – reprezentativnost parlamenta

D – odklon od natančne proporcionalnosti sistema

1 UVOD

Številni avtorji menijo, da je vprašanje institucij (March in Olsen sta najprej leta 1984 in potem v obsežnejšem delu leta 1989 obudila zanimanje in pomen za institucije in njihovo delovanje v politiki s t.i. neoinstitucionalizmom) oziroma konkretno volilnega sistema tisto, ki je za volitve odločilnega pomena in sočasno predstavlja tudi zunanjo določnico delovanja volivcev. Grad celo poudarja, da s teoretičnega in zgodovinskega vidika noben drug politični podsistem oziroma institucija na področju volitev nista imela takega pomena kot prav volilni sistem (Krašovec 2007, 18).

»Tsebelis je razlikoval med dvema vrstama institucij, ki so pomembne v političnem življenju določene države, in sicer med učinkovitimi in distribucijskimi institucijami« (Krašovec 2007, 97). »Knight poudarja, da imajo v osnovi vse institucije vsaj določene elemente distribucijskih institucij, Bowler pa dodaja, da so volilni sistemi tudi v današnjem času še vedno eden izmed najbolj tipičnih in nedvoumnih primerov distribucijskih institucij« (prav tam).

»Volilni sistem je eden najpomembnejših sestavnih delov splošnega političnega sistema vsake države, ker izraža in potrjuje temeljne politične odnose in oblike določene družbe. Hkrati pa volilni sistem vpliva na delovanje političnega sistema« (Grad 2004, 32).

Grad deli volilni sistem na volilni sistem v širšem in ožjem pomenu besede. Gradovo videnje volilnega sistema se deloma sicer razlikuje od Coxovega, vendar njuni razumevanji volilnega sistema lahko povežemo in rečemo, da s pojmom volilni sistem razumemo tako predpise o volilni (aktivni in pasivni) pravici, organizaciji, postopku in tehniki volitev kot tudi oblikovanje volilnih enot, sisteme pretvorbe dobljenih glasov kandidatov na volitvah v sedeže, strukturo glasovanja ter postopke izbire kandidatov, ki v današnjem času, zaznamovanem s prevlado političnih strank na političnem prizorišču, potekajo predvsem v strankah. Farrell ob tem opozarja, da bi bilo smiselno govoriti o širokem pojmu volilnih zakonov, ki dejansko vsebujejo vse naštete vidike, po drugi strani pa o ožjem delu teh volilnih zakonov, ki se imenujejo volilni sistem in obsegajo zlasti oblikovanje volilnih enot, sisteme pretvorbe dobljenih glasov kandidatov na volitvah v sedeže in strukturo glasovanja (Krašovec 2007, 18).

Posledice in vplivi volilnih sistemov so zelo različni. Za enega najpomembnejših preučevalcev volilnih sistemov velja Duverger.

Ko se govori o posledicah, ki jih imajo volilni sistemi na strankarske sisteme, ni mogoče obiti t.i. Duvergerjevega zakona. V 50. letih 20. stoletja, natančneje leta 1946, je postavil t.i. Duvergerjev zakon (Duverger 1972): »večinski volilni sistem relativne večine vodi v oblikovanje dvostrankarskega sistema, proporcionalni volilni sistem vodi v oblikovanje večstrankarskega sistema in večinski volilni sistem absolutne večine vodi k oblikovanju več strank, ki so v koaliciji« (Duverger 1972). Duverger je skozi leta svoj zakon spreminjal, saj je ugotovil, da prvotna oblika zakona ne drži (Duverger 1972).

Najbolj znani in največkrat preizkušeni so učinki (sprememb) volilnega sistema na sestavo parlamenta ter na ustanavljanje, ukinjanje, združevanje in koaliranje strank, mnogo manj pa drugi vplivi, na primer na: možnosti izvolitve nestrankarskih kandidatov, položaj opozicije, usoda sredinskih političnih usmeritev, stabilnost vlade, zastopanost različnih slojev in območij, prisotnost skrajnih političnih programov in osebnosti v parlamentu, kulturo parlamentarnih soočanj itd. Kakšne globinske pretrese in verižne reakcije lahko povzroči spreminjanje volilnega sistema, ilustrira prepričanje, da je proporcionalni sistem oblika preseganja nasprotja med delom in kapitalom (Gaber 1996, 283).

»Različni avtorji, zlasti pa pripadniki institucionalne teorije racionalne izbire, izpostavljajo, da formalna pravila – institucije - predstavljajo vzpodbude za racionalno (prilagojeno) delovanje posameznikov in skupin. Norrisova poudarja, da formalna volilna pravila oblikujejo vzpodbude, s katerimi se prej ali slej soočijo politični akterji, ki se v želji po čim večjem političnem uspehu vedejo racionalno in se zato odzivajo na te vzpodbude« (Krašovec 2007, 97).

Leta 1992 so v Republiki Sloveniji potekale prve državnozborske volitve po osamosvojitvi, ki so se odvijale po proporcionalnem volilnem sistemu. Številni volivci so se takrat uštel, saj so bili mnenja, da glasujejo o posameznih kandidatih in ne listah. Njihov glas so dobile liste ali pa je bil njihov glas celo vržen v koš, če lista ni dosegla volilnega praga za vstop v državni zbor. Že takrat je postalo jasno, da je obstoječi volilni sistem zelo zapleten in nepregleden.

Začeli so se pojavljati predlogi o večinskem volilnem sistemu, ki naj bi poenostavil pretvorbo glasov v parlamentarne sedeže oziroma mandate, proizvedel politično stabilnost v državi in večjo personalizacijo volitev.

»Vse do leta 2000 je decembra 1991 uveljavljena ustava volilni sistem v celoti prepuščala zakonski ureditvi. Šele z dopolnitvijo 80. člena ustave z ustavnim zakonom je postal v letu 2000 volilni sistem ustavna materija. Nova ustavna določba sedaj ureja, da se poslanci volijo po načelu sorazmernega predstavništva ob štiriodstotnem volilnem pragu za vstop v državni zbor« (Jambrek 2006).¹

Do sedanje ureditve je prišlo po večletnem ustavnem in političnem sporu, ki ga je sprožil referendum v letu 1996, na katerem se je glasovalo o treh predlogih, med njimi o uvedbi večinskega volilnega sistema. Izid glasovanja je bil sporen in šele ustavno sodišče je leta 1998 ugotovilo, da je na referendumu zmagal predlog za uvedbo večinskega volilnega sistema. V konfliktu med državnim zborom, ki je večinsko nasprotoval tako uvedbi večinskega volilnega sistema kot tudi ustavni sodbi, ter ustavnim sodiščem, je državni zbor razrešil ustavno krizo tako, da je uveljavil svojo voljo s spremembo ustave. Tudi parlamentarne volitve jeseni 2000 so bile zato izvedene na podlagi proporcionalnega volilnega sistema (Jambrek 2006).

Tematika o spremembi volilnega sistema je v Republiki Sloveniji aktualna vse od uveljavitve večstrankarstva. Pojavi se pred vsakimi državnozborskimi volitvami. Po mojem mnenju bo z različnimi pritiski do manjših sprememb obstoječega volilnega sistema skozi čas prihajalo, a do volilnega sistema, ki bi odločilno posegel v obstoječo strukturo volitev, po mojem mnenju bolj težko, saj so spremembe volilnega sistema tvegane in zahtevajo velike priprave na to lahko bi rekli zgodovinsko dejanje. Če pogledamo naš državni zbor lahko tudi vidimo, da je sestava našega državnega zbora strankarsko tako raznolika, da bi težko dosegli potrebno večino za spremembo volilnega sistema.

¹ 80. člen Ustave Republike Slovenije določa, da je volilni sistem urejen z zakonom, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev (Ustava Republike Slovenije). Glede na večstrankarsko sestavo državnega zbora je dvotretjinska večina težko verjetna, razen v primeru, da pride do splošnega političnega konsenza, da v Republiki Sloveniji potrebujemo spremembo volilnega sistema.

»Volilni sistemi kot institucionalni okviri za izražanje različnih interesov in kot načini pretvorbe volilnih glasov v poslanske sedeže so sami pogosto predmet kontroverznih razprav in nesoglasij« (Zajc 2011, 129). Za manjše parlamentarne stranke velja, da s podporo predloga uveljavitve večinskega volilnega sistema same sebe obsojajo na propad ali koalicijo z drugimi podobno mislečimi strankami (Gaber 1996, 284). Zanimivo je to, da je leta 1992 večinski volilni sistem dobil podporo vodilnih članov narodnih demokratov, ki so bili »majhna« stranka (prav tam). Ameriški svetovalci so pred parlamentarnimi volitvami leta 1992 stranki LDS priporočili zavzemanje za večinski volilni sistem, ker so ji javnomnenjske ankete prikazovale za to zadostno volilno podporo (Gaber 1996, 285). »LDS je zaradi načelnega vztrajanja pri proporcionalnem sistemu, ki je v interesu razvoja demokracije v Sloveniji, žrtvovala absolutno oblast, ki bi jo osvojila« (prav tam).

Stranka SDS, ki si edina že vseskozi prizadeva za večinski volilni sistem, je na svojem 6. kongresu obravnavala tudi opredelitev za dvokrožni večinski volilni sistem, ker naj bi bil le-ta v nacionalnem interesu (SDS 2006). »Stanje, ki ga povzroča sedaj uveljavljen izkrivljen proporcionalni volilni sistem, vključno z mesece trajajočim postopkom sestavljanja vlade, ovira razvoj Slovenije in njeno približevanje mednarodnim integracijam« (SDS 2006). Predloga SDS ne podpira nobena druga parlamentarna stranka. Iz intervjuja na temo večinskega volilnega sistema, ki je bil v oddaji 24 UR predvajan dne 27. 04. 2006, je razvidno, da je Branku Grimsu, članu SDS, ki je zagovarjal prednosti večinskega volilnega sistema, opozicija odločno nasprotovala. Tako Potrč (ZLSD) kot Peče (SNS) sta bila mnenja, da bi uvedba večinskega volilnega sistema povečala samo moč SDS. Tudi Gaber (LDS) je izpostavil moč stranke. Ostali koalicijski poslanci so bili podobnega mnenja (POP TV). Manjše stranke, kot so Desus, Ljudska stranka, mogoče tudi Nova Slovenija, bi verjetno izginile iz političnega prostora.

Ravno to dejstvo, vse te polemike in dolgoletne razprave na to tematiko, vse to me je spodbudilo k pisanju diplomske naloge o možnih posledicah uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji. Zaradi obsežnosti raziskave sem si izbrala enokrožni večinski volilni sistem v enomandatnih enotah, ki sem ga uporabila za analizo.

1.1 OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA

Od uvedbe večstrankarskega sistema v Republiki Sloveniji potekajo stalne strokovne in politične debate o ustreznosti in primernosti volilnega sistema pri nas. Od prvih večstrankarskih volitev v samostojni državi Republiki Sloveniji v letu 1992 dalje je v veljavi proporcionalni volilni sistem, ki je skozi leta doživel že manjše popravke. Medtem ko manjše politične stranke zagovarjajo proporcionalni volilni sistem v Republiki Sloveniji, saj jim ta ob doseženem volilnem pragu 4%² omogoča vstop v državni zbor Republike Slovenije, pa na drugi strani največja politična stranka na desnem polu SDS zagovarja uvedbo večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji. V decembru 1996 je bil tudi razpisan referendum o večinskem volilnem sistemu, o rezultatih katerega je odločalo Ustavno sodišče Republike Slovenije. Volilni sistem je ostal nespremenjen- proporcionalni, a z nekaterimi popravki.

Predmet proučevanja v moji nalogi so tako možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji skozi institucionalni pogled. Glede na to, da ima vsak od poznanih volilnih sistemov posledice za družbeno, gospodarsko, socialno, kulturno in drugo življenje, bom poskušala prikazati kakšne posledice bi imela sprememba volilnega sistema v Republiki Sloveniji.

Pri predmetu proučevanja se bom osredotočila na proučevanje in analizo rezultatov rednih in izrednih državnoborskih volitev od leta 1992 dalje. Uporabila bom enokrožni večinski volilni sistem v enomandatnih volilnih enotah. Čeprav so bile prve večstrankarske volitve v letu 1990, rezultatov teh volitev nisem vključila v predmet proučevanja, ker so potekale v drugačni družbeni ureditvi takratne SFRJ.

1.2 CILJI PROUČEVANJA

V diplomski nalogi želim predstaviti možne družbene, gospodarske in politične posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji. Izhajala bom iz rezultatov

² »Na volitvah leta 1992 in 1996 je bila meja postavljena pri treh parlamentarnih sedežih, kar je pomenilo, da je morala stranka zbrati približno 3,2 odstotka glasov. Z volitvami leta 2000 pa se je volilni prag dvignil na omenjene 4 odstotke« (RTV Slo 2008).

posameznih rednih državnozbornih volitev v Republiki Sloveniji, od leta 1992 dalje, upoštevajoč tudi izredne oziroma predčasne volitve v Državni zbor leta 2011 in 2014.

V nalogi želim na temelju predmeta proučevanja tako doseči naslednje cilje:

- opredeliti ključne pojme v nalogi;
- opredeliti in analizirati glavne značilnosti volilnih sistemov;
- razčleniti in analizirati večinski volilni sistem;
- predstaviti možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji;
- na temelju ugotovitev v nalogi verificirati postavljeno hipotezo.

1.3 HIPOTEZA

Skladno s postavljenimi cilji diplomske naloge sem si zastavila naslednjo hipotezo, kot vodilo za nadaljnje delo:

Hipoteza: Uvedba večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji bi imela politične posledice (dva bloka) in s tem tudi družbene in gospodarske posledice. Tega se zavedajo tudi državljani Republike Slovenije, ki so na referendumu leta 1996 izglasovali večinski volilni sistem.

1.4 METODE PROUČEVANJA

Za proučevanje tematike diplomske naloge sem uporabila različne metode družboslovnega proučevanja. Kot primarno sem uporabila metodo analize in interpretacije primarnih virov, ki so neposredno ali posredno povezani s predmetom proučevanja (Ustava Republike Slovenije). To pridobljeno znanje sem potem poglobila z metodo analize in interpretacije sekundarnih virov kot so knjige, članki ipd.

Analitično metodo sem uporabila za razčlenitev in analizo volilnih sistemov ter za analizo rezultatov posameznih parlamentarnih volitev, z opisno- deskriptivno metodo pa predstavila možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji. Z uporabo empiričnih podatkov sem skušala prikazati vpliv uporabe večinskega volilnega sistema na

sestavo Državnega zbora Republike Slovenije. Za to sem uporabila empirične podatke iz splošnih in izrednih volitev poslancev v Državni zbor v letih od 1992 do 2014, ki sem jih pridobila na spletni strani Državne volilne komisije.

Pri pridobivanju gradiva za diplomsko nalogo sem se posluževala tudi ostalih, različnih informacij z medmrežja kot so članki, raziskave, objavljeni intervjuji ipd., ki sem jih pridobila na različnih strokovnih politoloških straneh ter straneh institucij, ki se ukvarjajo s proučevanjem volilnih sistemov in vplivom volilnih sistemov na politični sistem ter učinki volilnih sistemov na družbo in gospodarstvo.

1.5 STRUKTURA NALOGE

Prva tri poglavja predstavljajo teoretični del diplomske naloge, četrto poglavje pa predstavlja analitični del naloge.

Prvo poglavje predstavlja uvod diplomske naloge, kjer predstavljam metodološko-hipotetični okvir naloge. Tu je identificiran problem diplomske naloge, postavljeni so cilji, ki jih bom poskušala doseči ter hipoteza, metode dela in struktura analize.

Drugo poglavje predstavlja opredelitev temeljnih pojmov v nalogi.

Tretje poglavje namenjam podrobnejši predstavitvi volilnih sistemov, njihovih bistvenih značilnosti in medsebojnih razlik, iz katerih kasneje izhajam pri ugotavljanju možnih posledic pri uvedbi večinskega volilnega sistema.

Četrto poglavje je namenjeno podrobni analizi rezultatov državnozbornih volitev od leta 1992 dalje. Rezultate, dosežene na podlagi glasovanj posameznih volitev z uporabo obstoječega sistema, sem primerjala na način, da sem spremenila posamezne parametre, ki definirajo obstoječi volilni sistem. Raziskovala sem po vzorcu iz zbornika Volilni sistemi (Gaber 1996). Iz pridobljenih rezultatov sem poiskala možne posledice uvedbe večinskega volilnega sistema.

V petem poglavju so podane končne ugotovitve z verifikacijo postavljene hipoteze.

2 POJMOVNE OPREDELITVE

2.1 SPLOŠNO O VOLILNIH SISTEMIH

Obstaja veliko opredelitev volilnega sistema. »Vsebinsko ga je mogoče opisati kot skupek pravno urejenih volilnih načel ter sredstev za njihovo uresničevanje« (Grad 2004, 31).

»Oblikovanje različnih volilnih sistemov je zgodovinski proces in je odvisen od delovanja več dejavnikov, sicer pa je glavna naloga volilnih sistemov določanje pravil iger, ko pridejo na vrsto volitve« (RTV Slo 2004b).

Volilni sistemi kot institucionalni okviri za izražanje različnih interesov in kot načini pretvorbe volilnih glasov v poslanske sedeže so sami pogosto predmet kontroverznih razprav in nesoglasij. Vloga volilnega sistema je kot pišeta J. Cottert in C. Emeri, da dopusti bolj ali manj svobodno komunikacijo med vladajočimi in vladanimi. Lahko rečemo, da je volilni sistem »centralni živčni sistem« političnega sistema. Pri tem pa ni nepomembno, kot poudarja N. Luhmann, da bistveni motivi komunikativnega sodelovanja in angažiranja ležijo v negotovosti volilnih rezultatov (Fink-Hafner in Boh 2000, 55).

»Pri urejanju družbe je treba izbrati sistem, po katerem bo ljudstvo izbralo svoje predstavnike v parlament. Že v začetku se spopademo z dilemo, kateri volilni sistem je najprimernejši za našo družbo, državo« (RTV Slo 2004c).

Izbira volilnega sistema je eden izmed najpomembnejših institucionalnih odločitev vsakega demokratičnega sistema. Volilni sistem ni nevtralen mehanizem, pač pa sredstvo ostre družbene selekcije. Poleg demokratičnih vidikov tako volilni sistem vsebuje tudi oligarhične oziroma »aristokratske« elemente, ki so razvidni predvsem v naslednjih neenakostih: neenaki obravnavi kandidatov s strani volivcev; razlikovanju kandidatov, ki jih zahteva sama situacija izbire; prednosti kandidatov zaradi njihove pomembnosti pri vzbujanju pozornosti itd. (Fink- Hafner in Boh 2000, 56).

»Volilni sistem vpliva na delovanje političnega sistema. Volilni sistem ima velik vpliv na stabilnost vlad in strukturiranost političnega prostora v državi, kar dosega predvsem z različno

stopnjo koncentracije političnega predstavništva v parlamentu. Večja koncentracija pomeni manjše število strank v parlamentu in s tem lažje oblikovanje vlade in sorazmerno težje uveljavljanje politične odgovornosti vlade« (Pogorelec 2006, 249).

Volilni sistemi lahko vplivajo tudi na druge vidike političnega sistema (razvoj strankarskega sistema), predstavljajo pomembno vez med državljani oziroma volivci in njihovimi predstavniki, imajo tudi dolgoročne posledice za demokratično upravljanje. Volilni sistemi lahko pomagajo oblikovati specifične rezultate, kot je spodbujanje sodelovanja in kompromisov v razdeljeni družbi. Volilni sistemi so pravila in postopki skozi katere se glasovi pridobljeni na volitvah transformirajo v predstavniške sedeže oziroma mandate.

»Volilni sistem v širšem pomenu torej obsega:

- predpise o volilni pravici;
- organizaciji volitev;
- postopku in tehniki volitev;
- o razdelitvi mandatov« (Državni zbor Republike Slovenije 2006).

Volilni sistem v ožjem smislu se imenuje volilna formula, saj predstavlja sistem razdeljevanja mandatov.

Načela volilnega sistema so:

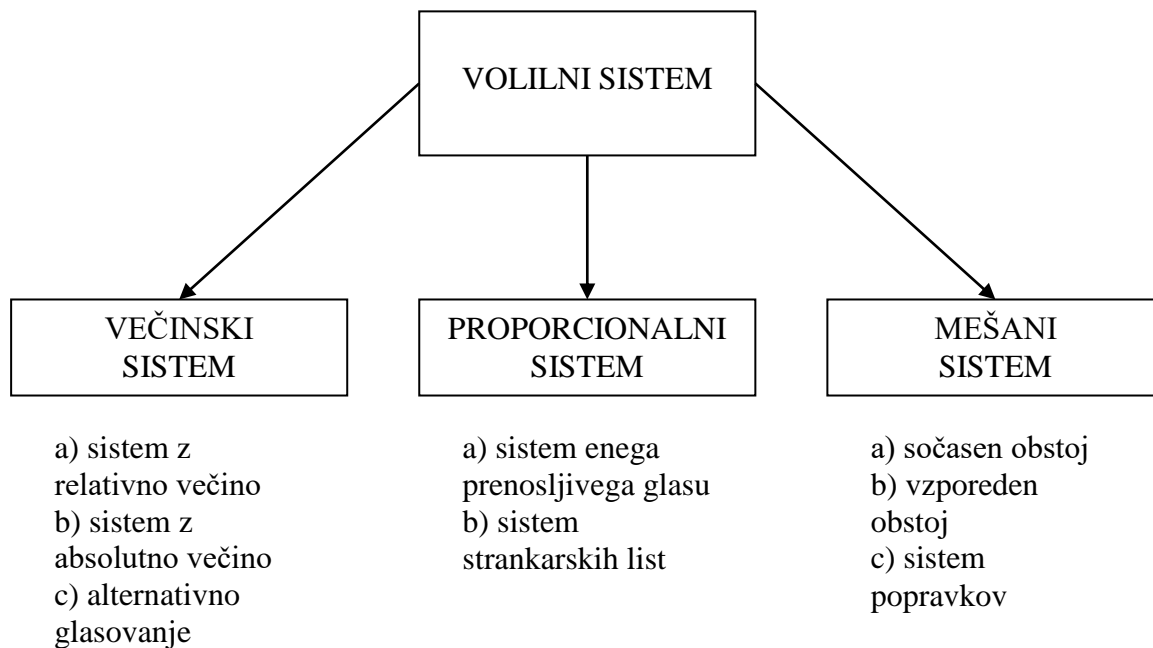
- splošna volilna pravica, kot najpomembnejši element;
- enaka volilna pravica;
- neposredna volilna pravica;
- svobodna volilna pravica;
- tajnost glasovanja (Grad 2004, 37–45).

»V grobem se volilni sistemi (volilni sistemi v ožjem pomenu besede) delijo na večinske in proporcionalne« (Toplak 2000, 14). »Najpogostejša delitev volilnih formul oziroma volilnih sistemov je razdelitev v tri skupine:

- večinski volilni sistemi,
- proporcionalni volilni sistemi,
- mešani volilni sistemi« (Krašovec 2007, 67).

Le-ti se nadalje delijo, kot je predstavljeno v spodnji shemi (Shema 2.1).

Shema 2.1: Predstavitev volilnih sistemov glede na volilne formule

Vir: lastna analiza (2016)

O tem več v naslednjem poglavju.

»Ustava določa, da volilni sistem ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev« (Predstavitev volilnega sistema 2006).

»Novi, sodobni volilni sistem je bil v Republiki Sloveniji sprejet leta 1992. Poslanski mandati se delijo po proporcionalnem sistemu, ki pa je korigiran z nekaterimi elementi, ki so kot takšni značilni za večinski sistem« (Predstavitev volilnega sistema 2006).

Slovenija je za volitve v državni zbor razdeljena na osem volilnih enot, volilne enote pa vsaka na enajst volilnih okrajev.

»Glede na to, da je pri nas uveljavljen proporcionalni volilni sistem, je v skladu s tem urejena tudi pretvorba glasov v poslanske sedeže (način razdelitve mandatov). Razdelitev mandatov se opravlja na dveh ravneh: najprej v volilni enoti, nato na ravni celotne države« (Toplak 2001, 52). Za izračun na ravni volilne enote se uporablja Droopov količnik, na ravni države pa d'Hondtov sistem.

Do sprememb volilnih sistemov skozi čas lahko pride iz lastnega - strankarskega interesa. Stranke v določenem obdobju individualno ali koalicijsko vsiljujejo spremembe sistemov, da bi si nabrale kar največje število glasov. Recimo pri večinskem volilnem sistemu ruralni predeli države pridobijo veliko več pri volilni veljavi kot urbani. Ravno zato je pričakovati, da bodo stranke, ki imajo volilno bazo povečini na podeželju, hotele vsiliti večinski volilni sistem. Po drugi razlagi so spremembe preference, ki izhajajo iz splošnega interesa. Mnogokrat se zgodi, da popolnoma neuskkljeno vlečenje vrvi v različne smeri škodi vsem. Tako se stranke odločijo za zamenjavo volilnega sistema za splošno dobro (RTV Slo 2004b).

2.2 INSTITUCIONALNI PRISTOP

»Novi institucionalizem ali neoinstitucionalizem opisuje družbeno teorijo, ki se osredotoča na razvoj sociološkega pogleda na institucije – kako se institucije obnašajo in način, kako vplivajo na družbo« (Answers 2009).

Ključni problem v današnjih postsocialističnih državah, med katere spada tudi Slovenija, je bil, kako uresničiti tranzicijo: prehod v demokratično politično ureditev in tržno gospodarstvo. Največkrat se v postsocialističnih družbah kot primer uporablja implementacija političnih in družbenih institucij zahodnih družb. Gre za sorazmerno ortodoksen neoinstitucionalističen pristop, ki v bistvu sloni na neki vrsti vzročne določenosti. Model, v katerem »institucija proizvaja institucije«, bi moral z načrtanim institucijskim inputom proizvesti pričakovane outpute na različnih institucionalnih ravneh družbenega in političnega življenja (Kasapović 1993, 511).

Kasapović je prepričana, da neoinstitucionalistični pristop ni dal – in tudi ne more dati - pričakovanih učinkov (Kasapović 1993, 511). »Današnje postsocialistične družbe nimajo vrste strukturnih - zgodovinskih, političnih, kulturnih in psiholoških podmen, ki bi zagotavljale določene in optimalne učinke implementacije« (Kasapović 1993, 511). »Gre za politične učinke volilnih sistemov v strankarskem in parlamentarnem življenju države, ki ima posledično tudi družbene in gospodarske socialne kulturne in druge učinke« (prav tam).

Svobodne volitve so bile prvi korak v prehodu iz totalitarne v demokratično politično ureditev. Volilni sistem je zato pomenil prvi demokratični institucionalni input v nekdanjih socialističnih družbah. Od uporabljenega volilnega sistema se je pričakovalo, da bo omogočil določene politične posledice v strankarskem in parlamentarnem življenju. Ker je šlo za prve demokratične volitve, je moral volilni sistem pravzaprav začrtati razvoj strankarskega in parlamentarnega sistema v celoti (Kasapović 1993, 511).

3 VOLILNI SISTEMI

3.1 VEČINSKI VOLILNI SISTEMI

Zgodovinsko gledano so se večinski volilni sistemi oblikovali najprej in še vedno predstavljajo najpreprostejšo obliko volilnih sistemov. Za tovrstne volilne sisteme je praviloma značilno, da je velikost volilne enote 1, kar pomeni, da se v vsaki volilni enoti voli en poslanec. Po drugi strani je za te volilne sisteme značilno, da se o kandidatih na volitvah odloča z večino glasov. Pri tem se lahko o kandidatih odloča z relativno ali absolutno večino glasov. Zato se večinski volilni sistemi delijo v dve veliki skupini (Krašovec 2007, 68):

- sistemi z relativno večino (First-past-the-post ali Plurality system) in
- sistemi z absolutno večino (Second Ballot, Two-Round system ali Majority systems) (Krašovec 2007, 68–69).

Večinski volilni sistem je, zgodovinsko gledano, prvotni volilni sistem. Njegove prednosti so, da je enostaven, pregleden in omogoča izbiro med osebnostmi kandidatov. Logika večinskega volilnega sistema je preprosta, in gledano izolirano, torej znotraj posamezne volilne enote, v kateri se voli en sam poslanec, tudi dokaj konsistentna. Glasovanje o posameznikih, ki zmagajo, če dobijo največ glasov, vsaj na prvi pogled zmanjšuje pomen pripadnosti kandidata politični stranki in omogoča enakopravno konkuriranje kandidatov (Ribičič 2000, 14).

»Na nacionalni ravni vodi večinski volilni sistem v polarizacijo, v oblikovanje dveh političnih strank oz. blokov, ki se borita za prevlado v celi državi oz. za osvojitve izvršne oblasti« (Ribičič 2000, 14).

»Od pozitivnih učinkov večinskega volilnega sistema na nacionalni ravni velja omeniti večjo stabilnost vlade, večjo preglednost političnega prizorišča, jasnejšo razmejitev odgovornosti za odločanje in izvrševanje vladne politike« (Ribičič 2000, 15).

Za **sisteme z relativno večino** je značilno, da zmagovalec potrebuje za zmago več glasov kot njegov protikandidat. Izvoljen je tisti kandidat, ki v volilni enoti dobi največ glasov. Izvoljen

je lahko tudi tisti kandidat, ki dobi podporo manjšega dela volivcev. Ta sistem je najpreprostejši. »Gre za najenostavnejši in hkrati najstarejši volilni sistem, saj njegove korenine segajo v 12. stoletje« (RTV Slo 2004č).

»Kot pravi Farrell, sistem relativne večine ne pomeni, da je zmagovalec volitev tisti, ki dobi večji delež podpore kot vsi ostali kandidati skupaj, temveč tisti, ki dobi le večji delež podpore kot ostali kandidati posamično. To posledično pomeni, da manjše stranke in manjšine dejansko nimajo možnosti vstopa v predstavniško telo« (Krašovec 2007, 69). »Zagovorniki sistema relativne večine zagovarjajo vsaj tri njegove lastnosti:

- je preprost,
- zagotavlja stabilnost vlade,
- omogoča odgovornost volilni enoti« (Krašovec 2007, 69).

Za **sisteme z absolutno večino** je značilno, da je kandidat izvoljen le, če na volitvah dobi podporo absolutne večine volivcev v volilni enoti. Po navadi je potreben še drugi krog volitev, saj le redko kateri od kandidatov dobi absolutno večino. V drugem krogu volitev se izvedejo volitve med dvema kandidatoma, ki sta v prvem krogu dobila največ glasov ali pa zadošča že relativna večina za zmago.

V sisteme absolutne večine uvrščamo tudi alternativno glasovanje, ki pa je na parlamentarnih volitvah redko uporabljeno.

3.2 PROPORCIONALNI VOLILNI SISTEMI

Proporcionalni volilni sistemi so nastali zato, da bi odpravil slabosti večinskega volilnega sistema. Ti volilni sistemi izhajajo iz načela, da mora število dodeljenih mandatov v predstavniškem telesu ustrezati dobljenim glasovom na volitvah. »Zagovorniki proporcionalnih volilnih sistemov poudarjajo kot pozitivno lastnost proporcionalnih volilnih sistemov prav njihovo sorazmernost oziroma proporcionalnost, ki naj bi zagotavljala politično predstavništvo tudi manjšim strankam in različnim manjšinam« (Krašovec 2007, 72).

Proporcionalni volilni sistemi se delijo na **sisteme strankarskih list** in **sisteme enega prenosljivega glasu** (Krašovec 2007, 73).

Posebnost proporcionalnega volilnega sistema je prohibitivna klavzula ali volilni prag, ki majhnim strankam onemogoča vstop v parlament.

Prednosti proporcionalnega sistema so, da omogoča bolj sorazmerno razdelitev mandatov v skladu z volilnimi rezultati in omogoča ustrezno zastopanost manjših strank.

Med minuse pa mu štejemo zapletenost, povzročanje nestabilnosti koalicijskih vlad, neodgovornost poslancev do volivcev in onemogočanje glasovanje o posameznih kandidatih.

»V Sloveniji uporabljamo proporcionalni volilni sistem z nekaterimi primesmi večinskega volilnega sistema. Slovenija je ob volitvah v državni zbor Republike Slovenije razdeljena na osem volilnih enot, v katerih se voli enajst poslancev. Volilne enote se oblikujejo v skladu z načelom, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev« (Grad in drugi 2004, 34). »Volilne enote so razdeljene na volilne okraje. Volilna enota se razdeli na volilne okraje tako, da je v vsakem volilnem okraju približno enako število prebivalcev« (Grad in drugi 1997, 28).

»Oddani glasovi se spreminjajo po dveh stopnjah. Najprej se znotraj enot uporablja Droopov sistem. Do leta 2000 se je za to delitev uporabljal Harejev količnik, nato pa Dropov. Novi način zagotavlja, da se v volilnih enotah razdeli večje število mandatov (količnik je seveda manjši)« (Gašparič 2012, 48). Na državni ravni se nadalje uporablja še d'Hondtov sistem.

3.3 MEŠANI VOLILNI SISTEMI

»Večinski in proporcionalni sistem imata tudi pomanjkljivosti, zato so se nekatere države odločile, da od vsakega poberejo »najboljše«. Tako je nastal polproporcionalni ali mešani volilni sistem« (RTV Slo 2004č).

Po prepričanju Blaisa in Massicotta nek volilni sistem lahko označimo za mešani volilni sistem, če vsebuje kombinacijo (elementov) različnih volilnih sistemov (sistem relativne večine in proporcionalni volilni sistem; sistem absolutne večine in proporcionalni volilni sistem) za volitev enega predstavniškega telesa (pri tem poudarjata, da takšna opredelitev iz družine mešanih volilnih sistemov izključuje kumulativno glasovanje, omejeno glasovanje in sistem enega prenosljivega glasu, ki

so dejansko različice volilnega sistema z relativno večino, ki jih nekateri avtorji sicer umeščajo med mešane volilne sisteme). Omenjena avtorja sta izpostavila tri možne poti obstoja mešanih volilnih sistemov oziroma kombinacije uporabe večinskih in proporcionalnih volilnih sistemov: sočasen obstoj, vzporeden obstoj in sistem popravkov (Krašovec 2007, 91).

a) Sočasen obstoj

V tem primeru mešanega volilnega sistema je določeno ozemlje, na katerem so izvedene volitve, razdeljeno v dve vrsti volilnih enot; v nekaterih volilnih enotah se za razdelitev mandatov uporablja večinski volilni sistem, v drugih volilnih enotah pa se uporablja proporcionalni volilni sistem. Primer uporabe take vrste mešanega volilnega sistema so volitve v francoski senat (prav tam).

b) Vzporedni obstoj

Tudi v tem primeru obstajata na določenem ozemlju, na katerem so izvedene volitve, dve vrsti volilnih enot, vendar se v tem primeru obe vrsti volilnih sistemov (večinski in proporcionalni) uporabljata na celotnem področju in tudi vsi volivci volijo svoje predstavnike po vrstah volilnih sistemov. To pomeni, da ima vsak volivec dve vrsti predstavnikov – enega, ki je izvoljen v volilni enoti, v kateri se uporablja večinski volilni sistem in drugega, ki je izvoljen v volilni enoti, v kateri se uporablja proporcionalni volilni sistem (prav tam).

c) Sistem popravkov

V tem primeru sedeži, ki se delijo na podlagi uporabe proporcionalnega volilnega sistema, predstavljajo popravek izkrivljanju rezultatov, ki jih je proizvedla uporaba večinskega volilnega sistema. Tak sistem mešanega volilnega sistema se uporablja v Nemčiji (prav tako, 92).

Mešani volilni sistemi so doživeli razcvet v 90–ih letih 20. stoletja (prav tako, 93). »Tako naj bi mešani volilni sistem na nacionalni ravni danes uporabljalo približno trideset držav« (prav tako, 93).

4 VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE PO ENOKROŽNEM VEČINSKEM VOLILNEM SISTEMU V ENOMANDATNIH ENOTAH – ANALIZA PO LETIH (OD 1992 DALJE)

4.1 PREDSTAVITEV OPRAVLJENE ANALIZE

Kot že rečeno, sem analizo opravljala po vzorcu iz zbornika Volilni sistemi (v nadaljevanju Zbornik), katerega urednik je Gaber Slavko. Moja analiza predstavlja nadaljevanje v Zborniku opravljene analize za državnozbornske volitve leta 1992. Za analizo sem uporabila empirične podatke Državne volilne komisije, ki sem jih pridobila na internetni strani Državne volilne komisije. Skušala sem prikazati vpliv uporabe večinskega volilnega sistema na sestavo Državnega zbora Republike Slovenije, sestavo vlade in posledično vpliv na družbeno, gospodarsko in kulturno življenje v Sloveniji. Za analizo sem izbrala enokrožni večinski volilni sistem v enomandatnih enotah (uninominalni sistem). Uporabila sem empirične podatke splošnih in predčasnih volitev od leta 1992 dalje, kar pomeni splošnih volitev iz let 1992, 1996, 2000, 2004, 2008 ter izrednih iz let 2011 in 2014. Ugotavljala sem reprezentativnost parlamenta, odklon od proporcionalnosti, z uporabo drugačne volilne formule deleže glasov strank na volitvah od skupaj 88 poslanskih sedežev (dva poslanca narodnostnih skupnosti nista zajeta v analizo, ker njune volitve potekajo po posebnem sistemu), število sedežev strank v državnem zboru oziroma število mandatov, ki bi jih dobile stranke. Glede na to, da poslanca narodnostne skupnosti, ki v državnem zboru predstavljata 2 mandata, nista zajeta v analizo, sem namesto 90 upoštevala 88 mandatov.

»Reprezentativnost parlamenta opredeljujemo kot delež volilnega telesa, katerega volja je transponirana v sestavo parlamenta v odnosu na celotno volilno telo, katerega volja je bila osnova za ugotavljanje izida glasovanja« (Gaber 1996, 306).

Reprezentativnost (R) sem izračunala na podlagi formule, ki je navedena v Zborniku, in sicer:

- »R = število glasov strank, ki so dobile mandate, X 100 / število vseh veljavnih glasov« (prav tam).

Za izračun proporcionalnosti sistema sem tako kot avtorji raziskave v Zborniku, tudi jaz uporabila standardno Loosemore – Hanby formulo. Odklon od natančne proporcionalnosti sistema sem izračunala s formulo:

$$- \quad \gg D = (\sum [\% \text{ sedežev} - \% \text{ glasov}]) : 2$$

(vsota absolutnih razlik med odstotkom sedežev in odstotkom glasov posamezne stranke deljeno z 2)« (prav tam).

»Minimalna vrednost D je 0, to pomeni, da bi imele stranke natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov, maksimalno pa 100. To bi dosegli v primeru, če bi stranka z 0 glasovi dobila vse sedeže« (prav tam).

Za volitve v državni zbor je Slovenija razdeljena na 8 približno enakih volilnih enot, ki so nadalje vsaka razdeljene na 11 približno enakih volilnih okrajev. Velikost volilne enote je pri uporabi večinskega volilnega sistema zelo pomembna. Za analizo sem uporabila volilne enote kot izvolilne enote ter rezultate državnozborskih volitev po obstoječem volilnem sistemu za volitve 88 poslancev v državni zbor. Dva poslanca narodnostnih skupnosti sta voljena v državni zbor po posebnem sistemu in jih zato nisem vključila v raziskavo. Rezultate analize predstavljam s pomočjo tabel v nadaljevanju in sicer za posamezne redne in predčasne volitve. Glede na to, da dva poslanca narodnostnih skupnosti nista vključena v analizo, bom namesto 90 mandatov, kolikor jih je v državnem zboru, upoštevala 88 mandatov.

4.2 PREDSTAVITEV REZULTATOV ANALIZE PO LETIH

4.2.1 VOLITVE 1992

Leta 1992 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.491.374 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 1.277.604 glasovnic, od katerih je bilo 1.188.378 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

Rezultati za volitve leta 1992, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 1992. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.1: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 1992, predstavljeni po enokrožnem večinskem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
LDS	23,46	61	69,32	45,86
SKD	14,51	14	15,91	1,4
ZLSD	13,58	6	6,82	-6,76
SNS	10,02	2	2,27	-7,75
SLS	8,69	4	4,55	-4,14
DS	5,01	0	0	-5,01
ZS	3,7	0	0	-3,7
SDSS	3,34	0	0	-3,34
SSS	2,75	1	1,14	-1,61
ND-SG	2,18	0	0	-2,18
SOPS	1,6	0	0	-1,6
LS	1,52	0	0	-1,52
LDSS	1,42	0	0	-1,42
SNEOD	1,36	0	0	-1,36
KS-DS	1,14	0	0	-1,14
NK	1	0	0	-1
ZZP	0,85	0	0	-0,85
D-KZL	0,77	0	0	-0,77
SDKS	0,68	0	0	-0,68
SEG	0,62	0	0	-0,62
GOD	0,56	0	0	-0,56
SMER	0,56	0	0	-0,56
RZS	0,45	0	0	-0,45
IDZ	0,09	0	0	-0,09
DLS	0,08	0	0	-0,08
ZGM-P	0,06	0	0	-0,06

Legenda:

% g – delež glasov stranke na volitvah 1992

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g

Vir: Gaber (1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.1) je razvidno, da bi leta 1992 po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopilo 6 strank (kot že rečeno, 2 poslanca narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo). Mandati bi se razdelili med:

- LDS, ki bi prejela 61 (69,32%) od skupaj 88 mandatov;
- SKD, ki bi prejela 14 (15,91%) mandatov od skupaj 88;
- ZLSD, ki bi prejela 6 (6,82%) od skupaj 88 mandatov;
- SNS, ki bi prejela 2 (2,27%) mandata od skupaj 88;
- SLS, ki bi prejela 4 (4,55%) mandate od skupaj 88;
- SSS, ki bi prejela 1(1,14%) mandat od skupaj 88 mandatov.

Vse ostale stranke, ki so leta 1992 kandidirale na volitvah bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni $D = 47,25$), saj kot že rečeno $D = 0$ pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance kar nizka, 73,01% od števila vseh volivcev (v državnem zboru bi bilo zastopanih 867.711 glasov), reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 25,17% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih le 299.191 glasov (Gaber 1996, 318).

Na prvih volitvah v državni zbor 6. decembra 1992, ki so potekale na podlagi sveže ustave in še bolj sveže volilne zakonodaje, se je pomerila široka paleta političnih strank in kandidatov. Z lastnimi kandidatnimi listami je nastopilo 25 strank, na desetih listah pa so kandidirali nestrankarski posamezniki. Za 90 državnozbornih sedežev se je tako potegovalo 1505 kandidatov. V nepregledni množici političnih programov in predvolilnih obljub se je volivec le stežka znašel (Gašparič 2012, 55).

Leta 1992 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 8 strank in 2 poslanca narodnostnih skupnosti. Stranka LDS, ki je na volitvah dobila največ podpore je imela v državnem zboru 22 mandatov od skupaj 88, SKD je dobila 15 mandatov, ZLSD 14 mandatov, SNS 12 mandatov, SLS 10 mandatov, DS 6 mandatov, ZS 5 mandatov in SDSS 4 mandate.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadle DS, ZS, SDSS, stranka SSS pa bi dobila 1 mandat. Stranka LDS bi kot vodilna po proporcionalnem sistemu, kjer je dobila 22 mandatov, dobila večino v državnem zboru po večinskem volilnem sistemu in sicer 61 od skupaj 88 mandatov in bi imela lahko bi rekli premoč v državnem zboru. Stranki SKD bi večinski volilni sistem vzel en mandat, tako da bi imela namesto 15, 14 mandatov. ZLSD bi iz 14 mandatov po proporcionalnem sistemu padla na le 6 mandatov po večinskem sistemu. Tudi stranka SNS bi izgubila veliko večino mandatov, saj bi iz 12 mandatov po proporcionalnem volilnem sistemu dobila po večinskem le 2. Stranka SLS bi po mojih rezultatih dobila 4 mandate in tako bi tudi SLS krepko izgubila, saj bi iz 10 mandatov po proporcionalnem volilnem sistemu padla na 4 mandate. Edina, ki bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema poleg LDS in SKD še pridobila, je stranka SSS, ki bi prejela 1 mandat.

Iz rezultatov analize je tako razvidno, da bi prišlo do razlik tako v številu strank, ki sestavljajo državni zbor kot tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile.

Glede na to, da bi stranka LDS dobila kar 61 mandatov, bi bile druge stranke prisiljene v medsebojno povezovanje oz. koalicije po volitvah.

Povezovanja proti moči, ki bi ob zgolj 23,46 odstotka glasov obvladovala državni zbor do te mere, da bi lahko samo s svojimi glasovi po mili volji spreminjala ustavo, bi se v dejanskosti, če bi razpisali volitve po večinskem sistemu, zgodila že pred volitvami 1992. Povezovali pa se ne bi le tisti, ki bi želeli premagati LDS; tudi najmočnejša stranka bi bila ob oblikovanju njene opozicije prisiljena okrog sebe zbrati stranke, ki bi se bile pripravljene povezati v podporo idej liberalne demokracije v ožjem pomenu te besede. Najkasneje v treh elektoralnih obdobjih bi v Sloveniji dobili bipolarnost, ki bi jo maskirali nepomembni sateliti obeh blokov (Gaber 1996, 263).

Stranka LDS, ki bi dobila 61 mandatov od skupaj 88, bi imela veliko večino in tako tudi dovolj mandatov, ki so potrebni za spremembo najpomembnejših zakonov v državi, tudi za

spremembo Ustave, za katero je potrebna dvotretjinska večina od vseh poslancev v državnem zboru.

Zakonodajna funkcija državnemu zboru omogoča sprejemanje zakonov, aktov, spreminjanje ustave, razpisovanje referendumov in drugo.

Poleg zakonodajne funkcije ima državni zbor še volilno in nadzorno funkcijo v Republiki Sloveniji. Kot že rečeno, bi imela stranka LDS znotraj zakonodajne funkcije večino pri sprejemanju različnih zakonov, aktov, spreminjanju ustave, razpisu referendumov in druge pomembne aktivnosti, saj bi imela za to potrebno večino v državnem zboru.

Volilna funkcija državnemu zboru omogoča, da voli predsednika vlade, ministre, predsednika in podpredsednike državnega zbora, sodnike, sodnike ustavnega sodišča, varuha človekovih pravic, člane Računskega sodišča, guvernerja in druge. Predsednik stranke LDS bi po mojih izračunih dobil mandat za sestavo vlade. Vlada je odgovorna državnemu zboru, vendar bi v primeru predstavljenih rezultatov imela podporo večine, ki bi pripadala stranki LDS. Vlada bi bila enostrankarska s šibko, neučinkovito opozicijo. Glede na to, da bi prejela 61 mandatov bi imela tako LDS v okviru volilne funkcije velik vpliv tudi na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju v državi, saj bi poslanci LDS lahko pri glasovanju za različne pomembne funkcije odločali v korist načelom svoje stranke.

Nadzorna funkcija državnega zbora le-temu omogoča, da odloča o nezaupnici vladi, sproža parlamentarne preiskave in drugo. Tudi na tem pomembnem področju bi imela LDS z veliko večino (z 61 mandati) odločilno vlogo.

Iz analize je razvidno, da bi se število strank, ki bi dobile mandate v državnem zboru res zmanjšalo, a nikakor ne na dve stranki.

Glavni zagovorniki večinskega volilnega sistema le-tega zagovarjajo, ker naj bi omogočil kandidiranje in izvolitev v državni zbor neodvisnim kandidatom, ki naj bi delovali v prid vseh državljanov Republike Slovenije. Iz opravljene analize je razvidno, da neodvisni – nestrankarski kandidati ne bi dobili nobenega mandata oz. sedeža v državnem zboru.

Ribičič v Zborniku piše, da bi LDS v primeru, da bi bile volitve 1992 po večinskem sistemu, izgubila. Ribičič predvideva, da bi bilo prvo, kar bi se najverjetneje zgodilo, ustanovitev novega Demosa (ND), ki bi v vsaki volilni enoti nastopil s po enim kandidatom (Gaber 1996, 286). »Nato bi v LDS ocenili, da se lahko ND upirajo sami ali skupaj s tistimi, ostanki male koalicije, ki se ne bi priključili k ND. Stranke, povezane s SDP, bi pozivale k povezovanju levosredinskih sil (združena lista, ZL) med seboj in z LDS« (Gaber 1996, 286).

4.2.2 VOLITVE 1996

Leta 1996 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.542.218 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 1.136.679 glasovnic, od katerih je bilo 1.069.204 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

Rezultati za volitve leta 1996, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 1996. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.2: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 1996, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
LDS	27,01	62	70,45	43,44
SLS	19,38	22	25	5,62
SDS	16,13	4	4,55	-11,58
SKD	9,62	0	0	-9,62
ZL	9,03	0	0	-9,03
DESUS	4,32	0	0	-4,32
SNS	3,22	0	0	-3,22
DS	2,68	0	0	-2,68
ZELENI	1,76	0	0	-1,76
SOPS	1,15	0	0	-1,15
SF	1,06	0	0	-1,06
LS	0,75	0	0	-0,75
NSD	0,54	0	0	-0,54
ZA	0,52	0	0	-0,52
RZS	0,47	0	0	-0,47
KPS	0,47	0	0	-0,47

KSU	0,45	0	0	-0,45
SND	0,31	0	0	-0,31
DESUS-LZS	0,19	0	0	-0,19
NS	0,1	0	0	-0,1
NPS	0,08	0	0	-0,08
SED	0,05	0	0	-0,05

Vir: lastna analiza 2016.

Legenda:

»% g – delež glasov stranke na volitvah 1996

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g« (Gaber 1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.2) je razvidno, da bi leta 1996 po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopile le tri stranke (kot že rečeno, 2 poslanca narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo). Mandati bi se razdelili med:

- LDS, ki bi prejela 62 (70,45%) od skupaj 88 mandatov;
- SLS, ki bi prejela 22 (25 %) mandatov od skupaj 88;
- SDS, ki bi prejela 4 (4,55%) mandate od skupaj 88.

Vse ostale stranke, ki so leta 1996 kandidirale na volitvah bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni D = 48,71), saj kot že rečeno D = 0 pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance kar nizka – 62,52% od števila vseh volivcev, reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 29,66% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih le 317.132 glasov.

Leta 1996 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 7 strank in 2 poslanca narodnostnih skupnosti. Stranka LDS, ki je na volitvah dobila največ podpore je imela v državnem zboru 25 mandatov od skupaj 88, SLS je dobila 19 mandatov,

SDS 16 mandatov, SKD 10 mandatov, ZL 9 mandatov, DeSUS 5 mandatov in SNS 4 mandate.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadle SKD, ZL, DeSUS in SNS. Stranka LDS bi kot vodilna po proporcionalnem sistemu, kjer je dobila 25 mandatov, dobila večino v državnem zboru po večinskem volilnem sistemu in sicer 62 od skupaj 88 mandatov in bi imela lahko bi rekli še večjo premoč v državnem zboru kot leta 1992 (po enokrožnem večinskem volilnem sistemu). Stranka SLS bi po mojih rezultatih dobila 22 mandatov in tako bi stranka SLS pridobila 3 mandate, SDS pa bi krepko izgubila, saj bi iz 16 mandatov, ki jih je dobila po obstoječem sistemu, padla na le 4 mandate.

Iz rezultatov analize je tako razvidno, da bi ob primerjanju z rezultati dobljenimi na volitvah po obstoječem sistemu, tudi po volitvah leta 1996 prišlo do razlik tako v številu strank, ki sestavljajo državni zbor kot tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile.

Glede na to, da bi stranka LDS dobila kar 62 mandatov, bi bile druge stranke prisiljene v medsebojno povezovanje oz. koalicije, ki bi se po vsej verjetnosti dogajale že pred samimi volitvami v državni zbor.

Stranka LDS, ki bi dobila 62 mandatov od skupaj 88, bi tudi po volitvah leta 1996 (po enokrožnem večinskem volilnem sistemu) imela veliko večino in tako tudi dovolj mandatov, ki so potrebni za spremembo najpomembnejših zakonov v državi, tudi za spremembo Ustave, za katero je potrebna dvotretjinska večina od vseh poslancev v državnem zboru.

Zakonodajna funkcija bi bila v rokah vladajoče LDS.

LDS bi po mojih izračunih dobila tudi po volitvah leta 1996 mandat za sestavo vlade. Vlada je odgovorna državnemu zboru, vendar bi v primeru predstavljenih rezultatov imela podporo večine, ki bi pripadala stranki LDS. Glede na to, da bi prejela 62 mandatov bi imela tako LDS

v okviru volilne funkcije velik vpliv tudi na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju v državi, saj bi poslanci LDS lahko pri glasovanju za različne pomembne funkcije odločali v korist načelom svoje stranke.

LDS bi z veliko večino (z 62 mandati) imela odločilno vlogo tudi pri nadzorni funkciji državnega zbora.

Iz analize je razvidno, da bi se število strank, ki bi dobile mandate v državnem zboru tudi po volitvah leta 1996 zmanjšalo.

Iz moje opravljene analize je razvidno, da neodvisni – nestranski kandidati ne bi dobili nobenega mandata oz. sedeža v državnem zboru.

Politično prizorišče v Republiki Sloveniji se je že pred volitvami 1996 razdelilo na podlagi odnosa do preteklosti. Delitev je potekala med tistimi, ki so radikalno zavračali preteklost in tistimi, ki so se zavzemali za počasen »transformacijski« način modernizacije. Politično prizorišče je bilo razdeljeno na »levico« in »desnico« predvsem po zaslugi »pomladnih« strank, ki so trdile, da vse drugo pripada levici in preteklosti – stare stranke naj bi bile le naslednice prejšnjih družbenopolitičnih organizacij, nove stranke pa naj bi predstavljale slovensko pomlad. SDS je po izstopu iz koalicije leta 1994 začela z ostrimi kritikami nepravilnosti v tranziciji in vplivala na polarizacijo s svojimi zahtevami po uzakonitvi večinskega (dvokrožnega) sistema. Tako bi prisilil vse stranke v povezavo ali združitve v dva politična bloka (»pomladni« ali desni blok in blok »kontinuitete« ali levi blok), preprečili sklepanje domnevno nenačelnih koalicij in dosegli racionalizacijo strankarskega prostora (s tem bi tudi preprečili oblikovanje novih strank) (Fink-Hafner in Boh 2002, 73).

Iz zgoraj opisanega je razvidno, da četudi bi »pomladne« stranke (SLS, SKD in SDS) po volitvah 1996, ki bi potekale po sistemu relativne večine nastopile skupaj – tvorile koalicijo, ne bi dobile zadostnega števila glasov, da bi premagale stranko LDS in tako bi mandat za sestavo vlade ponovno dobil predsednik stranke LDS. Vlada bi bila enostrankarska, opozicija pa šibka. So pa koalicije strank značilne za večinske volilne sisteme.

Stranka LDS bi tako še štiri leta pomembno oblikovala politično, gospodarsko, socialno, kulturno in ostala pomembna področja ter s svojimi liberalnimi vrednotami in cilji poskušala Republiko Slovenijo popeljati med stabilne, gospodarsko močne države.

4.2.3 VOLITVE 2000

Leta 2000 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.588.528 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 1.114.170 glasovnic, od katerih je bilo 1.076.520 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

Rezultati za volitve leta 2000, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 2000. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.3: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2000, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	36,26	78	88,64	52,38
SOCIALDEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	15,81	6	6,82	-8,99
ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	12,08	2	2,27	-9,81
SLS+SKD SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	9,54	2	2,27	-7,27
NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	8,66	0	0	-8,66
DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	5,17	0	0	-5,17
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA	4,39	0	0	-4,39
STRANKA MLADIH SLOVENIJE	4,34	0	0	-4,34
ZDRUŽENI ZELENi - ZELENi SLOVENIJE IN ZELENi ALTERNATIVA	0,9	0	0	-0,9
DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	0,75	0	0	-0,75
NOVA STRANKA	0,59	0	0	-0,59
GLAS ŽENSK SLOVENIJE	0,44	0	0	-0,44
NAPREJ SLOVENIJA	0,31	0	0	-0,31
STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE SLOVENIJE	0,3	0	0	-0,3
KOMUNISTIČNA PARTIJA SLOVENIJE	0,18	0	0	-0,18
DEŽELNA STRANKA ŠTAJERSKE	0,07	0	0	-0,07
MOJCA	0,06	0	0	-0,06
NEODVISNI KANDIDAT - PLANINŠIČ FRANC	0,05	0	0	-0,05

MIRKO JUSTIN IN SKUPINA VOLIVCEV	0,04	0	0	-0,04
PETER - ČRTOMIR GORJANC	0,03	0	0	-0,03
MILAN ROBIČ IN SKUPINA VOLIVCEV	0,02	0	0	-0,02
VALTER SKOK IN SKUPINA VOLIVCEV	0,02	0	0	-0,02
IZUMITELJ HINKO STAKNE	0,01	0	0	-0,01

Vir: lastna analiza 2016.

Legenda:

»% g – delež glasov stranke na volitvah 2000

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g« (Gaber 1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.3) je razvidno, da bi leta 2000 na volitvah po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopile 4 stranke (kot že rečeno, 2 poslance narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo). Mandati bi se razdelili med:

- LDS, ki bi prejela 78 (88,64%) od skupaj 88 mandatov;
- SDS, ki bi prejela 6 (6,28%) mandatov od skupaj 88;
- ZLSD, ki bi prejela 2 (2,27%) od skupaj 88 mandatov;
- SLS + SKD Slovenska ljudska stranka, ki bi prejela 2 (2,27%) mandata od skupaj 88.

Vse ostale stranke, ki so leta 2000 kandidirale na volitvah bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni $D = 52,39$), saj kot že rečeno $D = 0$ pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance kar nizka, 73,69% od števila vseh volivcev, reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 36,82% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih 396.383 glasov.

Leta 2000 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 8 strank in 2 poslance narodnostnih skupnosti. Stranka LDS, ki je na volitvah dobila največ podpore je imela v državnem zboru 34 mandatov od skupaj 88, SDS je dobila 14 mandatov,

ZLSD 11 mandatov, SLS + SKD Slovenska ljudska stranka 9 mandatov, NSi 8 mandatov, SMS 4 mandate, SNS 4 mandate in DeSUS 4 mandate.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadle NSi, SMS, SNS in stranka DeSUS. Stranka LDS bi kot vodilna po proporcionalnem sistemu, kjer je dobila 34 mandatov, dobila večino v državnem zboru po večinskem volilnem sistemu in sicer kar 78 od skupaj 88 mandatov in bi imela lahko bi rekli velikansko premoč v državnem zboru. Stranka SDS bi po večinski volilnem sistemu izgubila 8 mandatov, tako da bi imela namesto 14 le 6 mandatov. ZLSD bi iz 11 mandatov po proporcionalnem sistemu padla na le 2 mandata po večinskem sistemu. Tudi SLS + SKD Slovenska ljudska stranka bi izgubili veliko večino mandatov, saj bi po proporcionalnem volilnem sistemu dobili 9 mandatov, po večinskem pa le 2 mandata.

Iz rezultatov analize je tako razvidno, da bi prišlo do razlik tako v številu strank, ki sestavljajo državni zbor kot tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile.

Glede na izračunane volilne rezultate, bi verjetno prišlo že do ustvarjanja koalicij strank pred volitvami, katerih cilj bi bil doseči večino glasov v DZ, ker pa bi stranka LDS dobila po svojih izračunih izjemno veliko glasov, bi to število glasov zelo težko premagale.

Stranka LDS, ki bi dobila 78 mandatov od skupaj 88, bi imela veliko večino in tako tudi dovolj mandatov, ki so potrebni za spremembo najpomembnejših zakonov v državi, tudi za spremembo Ustave, za katero je potrebna dvotretjinska večina od vseh poslancev v državnem zboru. Obvladovala bi tako rekoč vse. Vidimo lahko, da bi prišlo do volitev s predominantno stranko, kar posledično pomeni enostrankarsko vlado in šibko opozicijo.

»Vse velike stranke, ki zaobjemajo skoraj polovico volilnega telesa in težijo k temu, da izražajo politično voljo tako velikega števila volivcev, so same po sebi »velike koalicije« različnih struj in frakcij. Taka struktura stranke se izraža tudi v splošni politiki stranke. Zato se v vlado prenašajo ideološke in politične razlike, ki obstajajo znotraj stranke. To gotovo zmanjšuje kohezivnost in odločnost vlade« (Kasapović 1993, 513). Iz napisanega je razvidno,

da bi se glede na moje pridobljene rezultate posledično dogajalo nekaj podobnega tudi v Republiki Sloveniji po volitvah leta 2000, po enokrožnem večinskem volilnem sistemu.

Stranka LDS bi po mojih rezultatih imela znotraj zakonodajne funkcije državnega zbora večino.

Predsednik stranke LDS bi po mojih izračunih dobil mandat za sestavo vlade. Vlada je odgovorna državnemu zboru, vendar bi v primeru predstavljenih rezultatov imela podporo večine, ki bi pripadala stranki LDS. Glede na to, da bi prejela kar 78 mandatov bi imela tako LDS v okviru volilne funkcije velik vpliv tudi na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju v državi.

Tudi znotraj nadzorne funkcije državnega zbora bi imela LDS z veliko večino (z 78 mandati) odločilno vlogo.

Iz analize je razvidno, da bi se je število strank, ki bi dobile mandate v državnem zboru tudi po volitvah leta 2000 zmanjšalo.

Nadalje je iz opravljene analize razvidno, da neodvisni – nestrankarski kandidati tudi po volitvah leta 2000 ne bi dobili nobenega mandata oz. sedeža v državnem zboru.

4.2.4 VOLITVE 2004

Leta 2004 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.634.402 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 991.123 glasovnic, od katerih je bilo 968.772 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

Rezultati za volitve leta 2004, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 2004. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.4: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2004, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA	29,08	65	73,86	44,78
LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	22,8	16	18,18	-4,62
ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	10,17	2	2,27	-7,9
Nsi - NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	9,09	1	1,14	-7,95
SLS SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	6,82	1	1,14	-5,68
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	6,27	1	1,14	-5,13
DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE – DESUS	4,04	0	0	-4,04
AS - AKTIVNA SLOVENIJA	2,97	0	0	-2,97
SLOVENIJA JE NAŠA – SJN	2,62	2	2,27	-0,35
SMS - STRANKA MLADIH SLOVENIJE	2,08	0	0	-2,08
JUNIJSKA LISTA	0,9	0	0	-0,9
ZELENI SLOVENIJE	0,69	0	0	-0,69
ZA PODJETNO SLOVENIJO	0,56	0	0	-0,56
GŽS, ZZP, ZNS, NOVA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	0,54	0	0	-0,54
SEG - STRANKA EKOLOŠKIH GIBANJ SLOVENIJE	0,41	0	0	-0,41
DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	0,28	0	0	-0,28
STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	0,27	0	0	-0,27
ZDRUŽENI ZA SAMOSTOJNO PRAVIČNO SLOVENIJO - ZDRUŽENI	0,15	0	0	-0,15
NAPREJ SLOVENIJA	0,1	0	0	-0,1
SOCIALNA LIBERALNA STRANKA	0,07	0	0	-0,07
MARKO BRECELJ	0,05	0	0	-0,05
MIHAEL SVANJAK	0,02	0	0	-0,02
SAMOSTOJNI KANDIDAT ŠTEFAN HUDOBIVNIK	0,01	0	0	-0,01

Vir: lastna analiza 2016.

Legenda:

»% g – delež glasov stranke na volitvah 2004

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g« (Gaber 1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.4) je razvidno, da bi leta 2004 na volitvah po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopilo 7 strank (kot že rečeno, 2 poslance narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo). Mandati bi se razdelili med:

- SDS, ki bi prejela 65 (73,86%) mandatov od skupaj 88;
- LDS, ki bi prejela 16 (18,18%) od skupaj 88 mandatov;
- ZLSD, ki bi prejela 2 (2,27%) od skupaj 88 mandatov;
- SJN, ki bi ravno tako prejela 2 (2,27%) od skupaj 88 mandatov;

- NSi – Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka, ki bi prejela 1 (1,14%) mandat od skupaj 88;
- SLS, ki bi prejela 1 (1,14%) mandat od skupaj 88;
- SNS, ki bi prejela 1 (1,14%) mandat od skupaj 88.

Vse ostale stranke, ki so leta 2004 kandidirale na volitvah bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni $D = 44,78$), saj kot že rečeno $D = 0$ pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance kar nizka, 84,23% od števila vseh volivcev, reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 31,15% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih 301.731 glasov.

Leta 2004 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 7 strank in 2 poslanci narodnostnih skupnosti. Stranka SDS, ki je na volitvah dobila največ podpore je imela v državnem zboru 29 mandatov od skupaj 88, LDS je dobila 23 mandatov, ZLSD 10 mandatov, NSi – Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka 9 mandatov, SLS 7 mandatov, SNS 6 mandatov in DeSUS 4 mandate.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadla stranka DeSUS. Stranka SDS bi kot vodilna po proporcionalnem sistemu, kjer je dobila 29 mandatov, dobila večino v državnem zboru po večinskem volilnem sistemu in sicer 65 od skupaj 88 mandatov. Stranka LDS bi po večinskem volilnem sistemu izgubila 7 mandatov, tako da bi imela namesto 23, 16 mandatov. ZLSD bi iz 10 mandatov po proporcionalnem sistemu padla na le 2 mandata po večinskem sistemu. Tudi NSi – Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka bi izgubila večino mandatov, saj je po proporcionalnem volilnem sistemu dobila 9 mandatov, po večinskem pa le 1 mandat. Tudi stranka SLS bi izgubila in sicer bi iz 7 bi prišla na 1 mandat. Stranka SNS, ki je po proporcionalnem

volilnem sistemu dobila 6 mandatov, bi po večinskem dobila samo 1 mandat. Stranka SJN bi bila edina, ki po proporcionalnem volilnem sistemu ni prejela mandata, po večinskem volilnem sistemu pa sta ji pripadla 2 mandata. Stranka DeSUS po večinskem volilnem sistemu ne bi prejela nobenega mandata in bi tako izpadla iz državnega zbora.

Iz rezultatov analize je razvidno, da bi število strank, ki sestavljajo državni zbor ostalo enako (v obeh primerih 7), le stranka Desus bi izpadla iz državnega zbora, stranka SJN pa bi dobila 1 mandat in bi vstopila v državni zbor. Tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile bi prišlo do razlik. Prišlo bi tudi do pomembnega preobrata, saj bi stranko LDS, ki je vse od leta 1992 kraljevala na oblasti, zamenjala stranka SDS. Tudi po rezultatih moje analize bi prišlo do enakega preobrata, le da bi stranka SDS dobila bistveno več glasov kot po obstoječem volilnem sistemu. Stranka SDS bi prejela več kot 60% glasov, kar spet kaže na volitve s predominantno stranko, šibko opozicijo in enostrankarsko vlado.

Glede na to, da bi stranka SDS dobila kar 65 mandatov, bi bile druge stranke prisiljene v medsebojno povezovanje oz. koalicije, po vsej verjetnosti že pred volitvami.

Stranka SDS, ki bi dobila 65 mandatov od skupaj 88, bi imela veliko večino in tako tudi dovolj mandatov, ki so potrebni za spremembo najpomembnejših zakonov v državi, tudi za spremembo Ustave, za katero je potrebna dvotretjinska večina od vseh poslancev v državnem zboru. Obvladovala bi tako rekoč vse.

Stranka SDS bi tako znotraj zakonodajne funkcije imela večino pri sprejemanju različnih zakonov, aktov, spreminjanju ustave, razpisu referendumov in druge pomembne aktivnosti, saj bi imela za to potrebno večino v državnem zboru.

Predsednik stranke SDS bi po mojih izračunih dobil mandat za sestavo vlade.

Tudi znotraj nadzorne funkcije državnega zbora, na tem pomembnem področju, bi imela SDS z veliko večino (s 65 mandati) odločilno vlogo.

Iz opravljene analize je nadalje razvidno, da neodvisni – nestranski kandidati ne bi dobili nobenega mandata oz. sedeža v državnem zboru.

4.2.5 VOLITVE 2008

Leta 2008 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.696.437 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 1.070.424 glasovnic, od katerih je bilo 1.051.827 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

Rezultati za volitve leta 2008, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 2008. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.5: Rezultati volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2008, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
SOCIALNI DEMOKRATI	30,45	46	52,27	21,82
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	29,26	41	46,59	17,33
ZARES - NOVA POLITIKA	9,37	0	0	-9,37
DESUS – DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV	7,45	0	0	-7,45
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	5,4	0	0	-5,4
SLS - SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA IN SMS - STRANKA MLADIH SLOVENIJE	5,21	0	0	-5,21
LDS - LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	5,21	1	1,14	-4,07
NOVA SLOVENIJA KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	3,4	0	0	-3,4
LIPA	1,81	0	0	-1,81
LPR - LISTA ZA PRAVIČNOST IN RAZVOJ	0,56	0	0	-0,56
ZELENI SLOVENIJE	0,51	0	0	-0,51
KRŠČANSKO DEMOKRATSKA STRANKA	0,45	0	0	-0,45
LISTA ZA ČISTO PITNO VODO	0,39	0	0	-0,39
STRANKA SLOVENSKEGA NARODA - SSN	0,25	0	0	-0,25
ZELENA KOALICIJA: ZELENA STRANKA IN ZELENI PROGRES	0,21	0	0	-0,21
NAPREJ SLOVENIJA – NPS	0,05	0	0	-0,05
AKACIJE	0,02	0	0	-0,02

Vir: lastna analiza 2016.

Legenda:

»% g – delež glasov stranke na volitvah 2008

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g« (Gaber 1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.5) je razvidno, da bi leta 2008 na volitvah po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopile le 3 stranke (kot že rečeno, 2 poslance narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo). Mandati bi se razdelili med:

- SD, ki bi prejela 46 (52,27%) mandatov od skupaj 88;
- SDS, ki bi prejela 41 (46,59%) od skupaj 88 mandatov;
- LDS, ki bi prejela 1 (1,14%) od skupaj 88 mandatov.

Vse ostale stranke, ki so leta 2008 kandidirale na volitvah bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni $D = 39,15$), saj kot že rečeno $D = 0$ pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov. Odklon je velik, a manjši kot v prejšnjih primerih.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance kar nizka, 64,92% od števila vseh volivcev, reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 35,88% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih 377.406 glasov.

Leta 2008 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 7 strank in 2 poslance narodnostnih skupnosti. Stranka SD, ki je na volitvah dobila največ podpore je imela v državnem zboru 29 mandatov od skupaj 88, SDS je dobila 28 mandatov, ZARES – Nova politika 9 mandatov, DeSUS 7 mandatov, SNS 5 mandatov, SLS in SMS 5 mandatov in LDS 5 mandatov.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadle stranka DeSUS, ZARES – Nova politika, SNS in SLS - SMS. Stranka SD bi kot vodilna po proporcionalnem sistemu, kjer je dobila 29 mandatov, dobila

večino v državnem zboru po večinskem volilnem sistemu in sicer 46 od skupaj 88 mandatov. Stranka SDS bi po večinskem volilnem sistemu pridobila 13 mandatov, tako da bi imela namesto 28, 41 mandatov. LDS bi iz 5 mandatov po proporcionalnem volilnem sistemu padla na le 1 mandat po večinskem volilnem sistemu.

Iz rezultatov analize je tako razvidno, da bi prišlo do razlik tako v številu strank, ki sestavljajo državni zbor kot tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile.

Iz analize je razvidno, da bi se število strank, ki bi dobile mandate v državnem zboru res zmanjšalo, saj bi v državni zbor prišle le tri stranke. Glede na to, da bi stranka SD dobila 46 mandatov, ne bi imela v državnem zboru absolutne večine glasov, imela pa bi mandat za sestavo vlade. Stranki SDS in LDS bi sestavljali opozicijo, ki bi imela pomembno vlogo pri delovanju in odločanju v državi.

Iz opravljene analize je nadalje razvidno, da neodvisnih – nestranskih kandidatov na volitvah leta 2008 ni bilo.

Slovenija je leta 2004 postala polnopravna članica Evropske Unije in Nata. Stranka SD je postala tudi polnopravna članica Stranke evropskih socialdemokratov in Socialistične internacionale (Socialnidemokrati 2016).

»Socialna demokracija ima več kot 150-letno tradicijo. Nastala je kot gibanje delavstva za socialne in politične pravice. Njene ključne vrednote so solidarnost, pravičnost in enakopravnost vseh ljudi. Zato je bila vodilna zaveznica žensk v boju za njihovo politično in socialno enakopravnost ter ključna politična sila za promocijo univerzalnih človekovih pravic« (Socialnidemokrati 2016). »Stranka zagovarja dinamično gospodarstvo, enake možnosti, ki naj jih družba zagotavlja s sposobno upravo in učinkovitim javnim sektorjem v šolstvu, znanosti, zdravstvu, kulturi in športu« (Socialnidemokrati 2016).

Glede na to, da bi bila stranka SD po mojih rezultatih zmagovalka volitev leta 2008 lahko sklepamo, da bi Slovenijo v svojem štiriletnem mandatu vodila po zgoraj navedenih načelih in tako dala velik poudarek izboljšanju na socialnem področju ter poskušala Slovenijo popeljati do moderne, gospodarsko zanimive evropske države.

4.2.6 PREDČASNE VOLITVE 2011

Leta 2011 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.709.692 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 1.121.573 glasovnic, od katerih je bilo 1.102.354 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

Volitve in začetek volilnih opravil je 21. oktobra 2011 na podlagi ustavnih pristojnosti razpisal predsednik republike neposredno potem, ko 20. septembra 2011 na predlog predsednika vlade ni bila izglasovana zaupnica tedanji levosredinski vladi (SD-ZARES-DESUS-LDS) in, ko je potekel zakoniti rok v katerem bi bilo mogoče predlagati novega mandatarja. Mandat vlade je zaznamovala ekonomska in politična kriza, ki se je kazala skozi globoka notranja koalicijska nesoglasja, aktivno politično delovanje opozicije, nizko-če sploh-javno podporo vladnim reformam, nadaljevanje in odkrivanje domnevnih novih korupcijskih afer, nesoglasja pri zadevah s področja mednarodnih odnosov, še posebej v okviru skrbi za manjšinske družbene skupine kot tudi s posledicami globalne gospodarske krize (Kustec Lipicer in Toš 2013, 506–508)

Rezultati za predčasne volitve leta 2011, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 2011. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.6: Rezultati predčasnih volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2011, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
LISTA ZORANA JANKOVIČA - POZITIVNA SLOVENIJA	28,51	46	52,27	23,76
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA – SDS	26,19	41	46,59	20,4
SD - SOCIALNI DEMOKRATI	10,52	1	1,14	-9,38
DRŽAVLJANSKA LISTA GREGORJA VIRANTA	8,37	0	0	-8,37
DESUS – DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	6,97	0	0	-6,97
SLS RADOVANA ŽERJAVA - SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	6,83	0	0	-6,83
NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	4,88	0	0	-4,88
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	1,8	0	0	-1,8
LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	1,48	0	0	-1,48

STRANKA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ SLOVENIJE - TRS	1,22	0	0	-1,22
SMS ZELENİ	0,86	0	0	-0,86
ZARES - SOCIALNO LIBERALNI	0,65	0	0	-0,65
DEMOKRATIČNA STRANKA DELA – DSD	0,65	0	0	-0,65
ZELENI SLOVENIJE	0,36	0	0	-0,36
GIBANJE ZA SLOVENIJO	0,3	0	0	-0,3
STRANKA ENAKIH MOŽNOSTI SLOVENIJE (SEM - Si)	0,16	0	0	-0,16
NAPREJ SLOVENIJA – NPS	0,1	0	0	-0,1
SSN - STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	0,09	0	0	-0,09
STRANKA HUMANA SLOVENIJA	0,03	0	0	-0,03
AKACIJE	0,02	0	0	-0,02

Vir: lastna analiza 2016.

Legenda:

»% g – delež glasov stranke na volitvah 2011

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g« (Gaber 1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.6) je razvidno, da bi leta 2011 na volitvah po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopile spet le 3 stranke (kot že rečeno, 2 poslanca narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo). Mandati bi se razdelili med:

- Listo Zorana Jankovića – Pozitivna Slovenija, ki bi prejela 46 (52,27%) mandatov od skupaj 88;
- SDS, ki bi prejela 41 (46,59%) od skupaj 88 mandatov;
- SD, ki bi prejela 1 (1,14%) od skupaj 88 mandatov.

Vse ostale stranke, ki so leta 2011 kandidirale na prvih predčasnih volitvah v Republiki Sloveniji, bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni $D = 44,16$), saj kot že rečeno $D = 0$ pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance nizka, 65,22% od števila vseh

volivcev, reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 34,11% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih 376.044 glasov.

Leta 2011 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 7 strank in 2 poslance narodnostnih skupnosti. Lista Zorana Jankovića – Pozitivna Slovenija, ki je na volitvah dobila največ podpore je imela v državnem zboru 28 mandatov od skupaj 88, SDS je dobila 26 mandatov, SD je dobila 10 mandatov, Državljska lista Gregorja Viranta 8 mandatov, DeSUS 6 mandatov, SLS Radovana Žerjava-Slovenska ljudska stranka 6 mandatov, Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka pa 4 mandate.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadle Državljska lista Gregorja Viranta, DeSUS, SLS Radovana Žerjava-Slovenska ljudska stranka in Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka. Lista Zorana Jankovića se je prvič pojavila na državnozbornih volitvah in bi po mojih rezultatih dosegla večino s 46 mandati od skupaj 88 mandatov. Stranka SDS bi po večinskem volilnem sistemu pridobila 15 mandatov, tako da bi imela namesto 26, 41 mandatov. SD bi iz 10 mandatov po proporcionalnem volilnem sistemu padla na le 1 mandat po večinskem volilnem sistemu.

Iz rezultatov analize je razvidno, da bi prišlo do razlik tako v številu strank, ki sestavljajo državni zbor kot tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile.

V strankarsko areno je pred volitvami vstopila nova lista-Lista Zorana Jankovića-Pozitivna Slovenija, ki je predstavljala nov, svež obraz v strankarskem prostoru v Republiki Sloveniji. Glede na to, da je bilo to obdobje krize tako v Sloveniji kot v svetu, so volivci verjetno iskali nove, sposobne ljudi iz gospodarstva, ki bi bili pripravljeni in sposobni Slovenijo popeljati iz krize, dvigniti gospodarsko rast in rešiti velike socialne probleme, ki so se v času krize stopnjevali v Sloveniji.

Iz analize je nadalje razvidno, da bi se število strank, ki bi dobile mandate v državnem zboru res zmanjšalo, saj bi v državni zbor prišle spet le tri stranke.

Neodvisnih kandidatov na volitvah v državni zbor tudi leta 2011 ni bilo.

Glede na to, da bi Lista Zorana Jankovića-Pozitivna Slovenija dobila 46 mandatov, ne bi imela v državnem zboru absolutne večine glasov, imela pa bi mandat za sestavo vlade. Stranki SDS in SD bi sestavljali opozicijo, ki bi imela pomembno vlogo pri delovanju in odločanju v državi.

4.2.7 PREDČASNE VOLITVE 2014

Leta 2014 je na volitvah v državni zbor imelo volilno pravico 1.713.067 državljanov Republike Slovenije. Oddanih je bilo 885.860 glasovnic, od katerih je bilo 874.291 veljavnih glasovnic (Državna volilna komisija 2016).

»Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je 1. junija 2014 sprejel Odlok o razpustitvi državnega zbora in razpisu predčasnih volitev v državni zbor« (Državna volilna komisija).

Rezultati za predčasne volitve leta 2014, ki bi bili pridobljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, so predstavljeni v spodnji tabeli. Analizo sem delala ob predpostavki, da je strankarsko življenje oz. strankarska arena pred volitvami enaka kot je bila za volitve leta 2014. Spremenila sem samo volilno formulo. Seštela sem prva mesta v okrajih in dobila v tabeli predstavljene rezultate.

Tabela 4.7: Rezultati predčasnih volitev v državni zbor Republike Slovenije leta 2014, predstavljeni po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah

	% g	S	% S	D
SMC STRANKA MIRA CERERJA	34,49	82	93,18	58,69
SDS	20,71	6	6,82	-13,89
DeSUS	10,18	0	0	-10,18
SD	5,98	0	0	-5,98
KOALICIJA ZDRUŽENA LEVICA (DSD, IDS IN TRS)	5,97	0	0	-5,97
NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKI DEMOKRATI	5,59	0	0	-5,59
ZAVEZNIŠTVO ALENKE BRATUŠEK	4,38	0	0	-4,38
SLS	3,95	0	0	-3,95
POZITIVNA SLOVENIJA	2,97	0	0	-2,97
SNS	2,2	0	0	-2,2
PIRATSKA STRANKA SLOVENIJE	1,34	0	0	-1,34

STRANKA VERJAMEM	0,78	0	0	-0,78
DRŽAVLJANSKA LISTA	0,64	0	0	-0,64
ZELENI SLOVENIJE	0,53	0	0	-0,53
ENAKOPRAVNI DEŽELANI-NAPREJ SLOVENIJA	0,24	0	0	-0,24
LIBERALNO GOSPODARSKA STRANKA	0,05	0	0	-0,05
STRANKA HUMANA SLOVENIJA	0,01	0	0	-0,01

Vir: lastna analiza 2016.

Legenda:

»% g – delež glasov stranke na volitvah 2014

S – število sedežev

% S – odstotek sedežev od skupno 88 sedežev

D - % S - % g« (Gaber 1996, 317).

Iz zgornje tabele (Tabela 4.7) je razvidno, da bi leta 2014 na volitvah po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, v državni zbor vstopili le 2 stranki (kot že rečeno, 2 poslance narodnostnih skupnosti, ki sta voljena po posebnem sistemu, nista vključena v analizo).

Mandati bi se razdelili med:

- SMC Stranko Mira Cerarja, ki bi prejela 82 (93,18%) mandatov od skupaj 88;
- SDS, ki bi prejela 6 (6,82%) od skupaj 88 mandatov.

Vse ostale stranke, ki so leta 2014 kandidirale na predčasnih volitvah v Republiki Sloveniji, bi ostale zunaj državnega zbora.

S formulo za izračun proporcionalnosti sistema, ki sem jo navedla v predstavitvi analize, sem dobila velik odklon od proporcionalnosti (standardni D = 58,70), saj kot že rečeno D = 0 pomeni, da bi stranke imele natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora, ki sem jo izračunala s formulo navedeno v predstavitvi analize, je iz pridobljenih podatkov razvidno, da bi bila reprezentativnost državnega zbora ob upoštevanju načela splošne reprezentance nizka, 55,2% od števila vseh volivcev, reprezentativnost ob upoštevanju načela posebne reprezentance pa bi znašala 34,78% od števila vseh volivcev. V državni zbor bi bilo transponiranih 304.111 glasov.

Leta 2014 je po volitvah (po takrat veljavnem volilnem sistemu) državni zbor sestavljalo 7 strank in 2 poslance narodnostnih skupnosti. SMC Stranka Mira Cerarja, ki je na volitvah dobila največ podpore, je imela v državnem zboru 36 mandatov od skupaj 88, SDS je dobila 21 mandatov, DeSUS 10 mandatov, SD je dobila 6 mandatov, Koalicija združena levica (DSD, IDS in TRS) 6 mandatov, Nova Slovenija-Krščanski demokrati 5 mandatov in Zavezništvo Alenke Bratušek 4 mandate od skupaj 88.

Ko primerjamo takratne rezultate in rezultate s spremenjeno volilno formulo, ki sem jih dobila iz analize po enokrožnem večinskem volilnem sistemu v enomandatnih enotah, lahko vidimo, da bi z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema v enomandatnih enotah iz državnega zbora izpadle DeSUS, SD, Koalicija združena levica, Nova Slovenija-Krščanski demokrati in Zavezništvo Alenke Bratušek. Stranka SMC bi po večinskem volilnem sistemu pridobila 46 mandatov, tako da bi imela namesto 36, 82 mandatov. SDS bi iz 21 mandatov po proporcionalnem volilnem sistemu padla na 6 mandatov po večinskem volilnem sistemu.

Iz rezultatov analize je razvidno, da bi prišlo do razlik tako v številu strank, ki sestavljajo državni zbor kot tudi v številu mandatov, ki bi jih stranke z volitvami pridobile ali izgubile.

Državni zbor bi prvič sestavljali le dve stranki in sicer SMC Stranka Mira Cerarja, ki bi imela velikansko premoč in SDS, ki bi imela le 6 mandatov in tako ne bi mogla pomembno vplivati. Glede na to, da bi bila SMC Stranka Mira Cerarja absolutna zmagovalka volitev po večinskem sistemu, bi imela mandat za sestavo vlade in pomembno vlogo v državnem zboru pri zakonodajni in nadzorni funkciji. SDS bi pristala v opoziciji, ki ne bi imela bistvene vloge. Po vsej verjetnosti bi bil predsednik SMC Stranke Mira Cerarja mandatar za sestavo vlade, ki pa bi v državnem zboru doživela potrditev, saj bi imela stranka absolutno večino poslanskih sedežev, glasov v državnem zboru.

Tudi za volitve leta 2014 je razvidno, da neodvisnih kandidatov ni bilo.

Ko je po zmagi na volitvah leta 2014 (po obstoječem proporcionalnem sistemu) mandatar za sestavo nove vlade postal dr. Miro Cerar, je po potrditvi ministrske ekipe v državnem zboru, dejal: »Zavedamo se, da Slovenija potrebuje politično stabilnost, gospodarski razvoj, ureditev javnih financ in veliko socialnega čuta. Storili bomo vse, kar zmoremo in znamo, da

Slovenijo popeljemo iz krize, da državljanom omogočimo normalno življenje« (SMC – Stranka modernega centra 2016).

5 SKLEP

»Pristaši večinskega sistema poudarjajo neposredno izvolitev poslancev, hvalijo možnost izbire med različnimi kandidati, obljublajo večjo povezanost izvoljenih poslancev z regionalnimi in lokalnimi interesi itd. V resnici pa večinski sistem v ospredje postavlja temeljno dilemo: ali bo zmagal levi ali desni politični blok, vse ostalo je drugotnega pomena« (Ribičič 1999, 468).

Nedvomno vodi večinski sistem do stabilnejše izvršne oblasti. Zakaj? Zato, ker praviloma privede do tega, da ima ena stranka ali politični blok absolutno večino sedežev v parlamentu in zato, ker imajo stranke v evropskih državah z večinskim sistemom (vse bolj to velja tudi za ZDA) razvito strankarsko disciplino poslancev. Stabilnost vlade je privlačna, ker lahko vlada na podlagi političnega programa ene stranke ali bloka, učinkovito in konsistentno izvaja oblast. Toda z vidika volivcev, ki niso podprli vladajoče stranke ali bloka, je ta stabilnost negativna. Povzroča nesorazmerno majhno zastopnost drugih političnih strank, pomeni manjšo moč opozicije, vodi do šibkejšega nadzora nad delom vlade in zmanjšuje na minimum možnosti za izglasovanje nezaupnice vladi (Ribičič 1999, 469).

Uvedba večinskega volilnega sistema bi zagotovo vodila k volilnemu nastopu dveh bolj ali manj zabetoniranih blokov. Bi pa to vseeno povzročilo precejšnje pretrese na političnem prizorišču, saj bi se morale predvsem manjše stranke povezati z večjimi, da bi sploh preživele. Zelo mogoče je tudi, da bi tak sistem na koncu vseeno obdržal precej značilnosti proporcionalnega kot v Italiji med 1994 in 2006, saj bi velike stranke v zameno za podporo manjšim omogočile kandidature v okrajih, kjer bi bila izvolitev njihovih kandidatov zagotovljena. S tem bi majhne stranke ponovno dobile vlogo jezička na tehtnici z nadpovprečnim vplivom na vladne odločitve. V Italiji se je recimo na podlagi takih dogovorov celo zgodilo, da so imeli »desni« krščanski demokrati kot del Berlusconijeve koalicije po volitvah 2001 največ poslancev v svoji zgodovini, čeprav so dosegli najmanj glasov (le nekaj nad tremi odstotki) (siol 2016).

V diplomski nalogi sem se ukvarjala s posledicami, ki bi jih imela uvedba enokrožnega večinskega volilnega sistema kot enega od sistemov večinskega volilnega sistema, imele na

strankarski sistem, sestavo državnega zbora Republike Slovenije, sestavo vlade in posledično na gospodarsko, socialno in druga pomembna področja v državi. Analizo sem naredila za posamezne volitve in dobila zanimive rezultate.

Po mojih rezultatih bi po vsakih volitvah v državni zbor prišlo manj strank, kot po proporcionalnem volilnem sistemu. Po mojih rezultatih lahko le za predčasne volitve leta 2014 ugotovim, da bi bil državni zbor sestavljen le iz dveh strank. Stranka SMC bi dobila absolutno večino.

V spodnji tabeli so na kratko prikazani rezultati moje analize.

Tabela 5.1: Rezultati opravljene analize

	ŠTEVILO STRANK, KI SO VSTOPILE V DZ		ŠTEVILO KANDIDATNIH LIST	ŠTEVILO KANDIDATOV
	PS	EVS		
1992	8	6	25	10
1996	7	3	22	9
2000	8	4	16	7
2004	7	7	20	3
2008	7	3	17	0
2011	7	3	20	0
2014	7	2	17	0

Legenda:

PS – proporcionalni (obstoječi) sistem

EVS – enokrožni večinski sistem.

Vir: lastna analiza 2016.

»S političnega vidika bi uveljavitev večinskega volilnega sistema že leta 1996 in nato leta 2000 verjetno pomenila, da bi se oblikovala dva predvolilna- in povolilna- bloka, od katerih bi zmagovalni oblikoval vlado, poraženi pa bi kot celota prešel v opozicijo« (Jambrek 2006). To je razvidno tudi iz rezultatov moje analize.

Po Jambrekovem mnenju, bi se v letu 1996 ali pa šele jeseni leta 2000 zelo verjetno ponovilo razmerje med blokom pomladnih strank (koalicija Demos) in tedanjo opozicijo, ki so jo tvorile nekdanje družbenopolitične organizacije (SZDL, ZKS, ZSMS) (Jamrek 2006).

»Verjetnost te domneve potrjuje tudi sestava prehodne predvolilne pomladne vladne koalicije poleti leta 2000« (Jambrek 2006).

V državnem zboru bi imeli po mojih rezultatih manj strank kot v primeru proporcionalnega volilnega sistema in tako bi dosegli večjo učinkovitost le-tega. Oblikovanje dvostrankarskega sistema bi dosegli postopoma.

Manjše stranke bi izpadle iz parlamenta, saj bi bil neformalni volilni prag zelo visok. Posledično bi to pomenilo, da bi manjše stranke sčasoma propadle ali pa bi se začele povezovati z drugimi izpadlimi strankami. Tudi nestrankarski kandidati ne bi dobili na nobenih od analiziranih volitev nobenega mandata, kar je kontradiktorno trditvam zagovornikov večinskega volilnega sistema, ki poudarjajo, da bi volivci glasovali za kandidate, ki niso strankarsko opredeljeni in bi delovali v dobro vseh državljanov. Ugotovila sem celo, da od leta 2008 nestrankarskih oziroma neodvisnih kandidatov sploh ni bilo na volitvah.

Stranka SDS, ki je največji zagovornik večinskega volilnega sistema v Republiki Sloveniji, bi bila edina, ki bi po mojih rezultatih na vseh volitvah prišla v državni zbor.

Kar se tiče reprezentativnosti državnega zbora lahko ugotovim, da bi bila v vseh analiziranih primerih nizka. Ugotovila sem tudi velik odklon od proporcionalnosti v vseh analiziranih primerih. Če podrobneje pogledamo izračunane odklone, lahko vidimo, da bi odklon od proporcionalnosti leta 1992 znašal 47,25; leta 1996 bi znašal 48,71; leta 2000 bi znašal 52,39; leta 2004 bi znašal 44,78; leta 2008 bi znašal 39,15; leta 2011 bi znašal 44,16 in leta 2014 bi znašal 58,70. Glede na to, da $D=0$ pomeni, da bi imele stranke natančno enak delež sedežev, kot imajo delež glasov, lahko vidimo, da bi odklon sprva do leta 2000 naraščal, potem upadel in leta 2011 bi spet začel naraščati. Leta 2014 bi dosegel najvišjo vrednost oziroma bi dosegel največji odklon od proporcionalnosti državnega zbora.

Za vse analizirane volitve lahko ugotovim, da bi zmagovalna stranka prevzela tudi oblast v državi. Na ta način bi lažje oblikovali trdne, enostrankarske, enotne vlade, vlada bi imela več moči. V večini primerov bi zmagovalna stranka dobila celo absolutno večino glasov. To prikazujejo moji rezultati vseh volitev, razen za leti 2008 in 2011, ko je zmagovalna stranka

prejela le 46 mandatov. Ostale stranke, ki pa bi jih bilo malo, bi pristale v opoziciji, ki pa razen po volitvah 2008 in 2011, ne bi imela velikega vpliva v državi. Prišlo bi do blokovske delitve na eno vladajočo stranko, ki bila ali z leve ali z desne in preostalimi strankami. Politični sistem bi se spremenil, saj bi sprememba sestave državnega zbora vplivala na strankarski sistem in nadalje na politični sistem v državi. S tega vidika lahko na podlagi pridobljenih rezultatov postavljeno hipotezo potrdim. Od vladajoče stranke bi bila nadalje odvisna tudi ostala področja, kot so gospodarstvo, sociala, kultura, šolstvo in druga, saj bi imela vladajoča stranka na podlagi mojih rezultatov odločilen vpliv tudi na teh pomembnih področjih. Kot že omenjeno, bi zmagovalne stranke po mojih rezultatih v večini primerov prejele absolutno večino in bi bile tako njihove vloge na ostala področja odločilne. V dveh primerih bi prejele le 46 mandatov, kar ne bi bilo dovolj za sprejemanja najpomembnejših odločitev v državi, za kar je potrebna dvotretjinska večina v državnem zboru.

Politična kultura je pomembna za delovanje političnega sistema v državi. Po mojem mnenju bi Slovenija z uveljavitvijo enokrožnega večinskega volilnega sistema več izgubila kot pridobila. Glede na to, da je Slovenija mlada država, katere večstrankarski sistem je šele dodobra zaživel, bi blokovska delitev spet vse poslabšala. Spet bi prišlo do razcepa slovenskega političnega prostora, vrnilo bi se v preteklost, ki nas že tako razdvaja. Delitev bi zelo verjetno vse samo poslabšala. Politične stranke so postale nepriljubljene. Zaupanje državljanov v politične institucije se z leti zmanjšuje in verjetno bi se z uvedbo večinskega volilnega sistema še zmanjšalo, saj tisti volivci, ki ne bi imeli svojih predstavnikov v parlamentu ne bi imeli možnosti kakršnegakoli vplivanja na dogajanje v državi. Poglobile bi se razlike med mestom in podeželjem, v korist podeželja.

V primeru uvedbe dvokrožnega večinskega sistema v Republiki Sloveniji bi verjetno obstali le dve stranki, ki bi se izmenjavali na oblasti in na ta način bi verjetno dobili trdnejšo vlado in večjo politično stabilnost v državi, saj bi manjše stranke izginile iz strankarske arene.

6 LITERATURA

1. Answers 2009. *Political Dictionary: first-past-the-post*. Dostopno prek: <http://www.answers.com/topic/first-past-the-post-1> (11. junij 2009).
2. Answers 2009. *Political Dictionary: new institutionalism*. Dostopno prek: <http://www.answers.com/topic/new-institutionalism> (11. junij 2009).
3. *Državna volilna komisija*. Dostopno prek: <http://dvk-rs.si/index.php/si> (20. maj 2016).
4. Duverger, Maurice. 1972. Factors in a Two-Party and Multiparty System. V *Party Politics and Pressure Groups*, ur. Thomas Y. Crowell, 23–32. Dostopno prek: <http://www.janda.org/c24/Readings/Duverger/Duverger.htm> (25. november 2006).
5. Gaber, Slavko, ur. 1996. *Volilni sistemi: zbornik*. Ljubljana: Krtina.
6. Gašparič, Jure. 2012. *Državni zbor 1992 – 2012. O slovenskem parlamentarizmu*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
7. Grad, Franc. 2004. *Volitve in volilni sistemi*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
8. Jambrek, Peter. 2006. Čas za večinski volilni sistem? *Demokracija*, 30. november 2006. Dostopno prek: http://www.demokracija.si/www/index.php?option=com_content&task=view&id=1086... (3. december 2006).
9. Juren, Peter ur. 1997. *Predpisi o volitvah s pojasnili dr. Franca Grada, Marka Golobiča in Pavleta Sveteta – 3. spremenjena izdaja*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije.
10. Kasapović, Mirjana. 1993. Tranzicija in neoinstitucionalizem: Primer Hrvaške. *Teorija in praksa* 30 (5–6): 511–515.
11. Krašovec, Alenka. 2007. *Volilne študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. Kustec Lipicer, Simona in Niko Toš. 2013. Analiza volilnega vedenja in izbir na prvih predčasnih volitvah v državni zbor 2011. *Teorija in praksa* 50 (3–4): 503–516.
13. Leskovic, Alenka ur. 2004. *Predpisi o volitvah v Državni zbor 2004*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
14. Norris, Pippa. 1997. Choosing Electoral Systems: Proportional, Majoritarian and Mixed Systems. *International Political Science Review* 18(3): 297–312. Dostopno prek:

- <http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/Acrobat/IPSR%20Choosing%20Electoral%20Systems.pdf> (24. november 2006).
15. O'Neal, Brian. 1993. *Electoral systems*. Dostopno prek: <http://www.parl.gc.ca/information/library/PRBpubs/bp314-e.htm> (25. november 2006).
 16. Pogorelec, Janez. 2006. *Politična odgovornost*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
 17. Powel, G. Bingham Jr. 2000. *Elections as instruments of democracy: majoritarian and proportional visions*. New Haven, London: Yale University Press.
 18. POP TV. 2006. 24. Ur. Ljubljana, 27. april.
 19. *Predstavitev volilnega sistema*. Dostopno prek: <http://www.gov.si/volitve/sistem.html> (3. december 2006).
 20. Ribičič, Ciril. 1999. Volilni sistem iz žabje perspektive. *Teorija in praksa* 36 (3), 468–469.
 21. --- 2000. *Podoba parlamentarnega desetletja*. Ljubljana: Samozaložba.
 22. RTV Slo. 2004a. *Večinski sistemi*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/predsedniskevolitve/content.php?id=13> (4. november 2004).
 23. --- 2004b. *Volilni sistemi*. Dostopno prek: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=ststic&c_menu=1092120072 (3. december 2006).
 24. --- 2004c. *Volilni sistemi*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/predsedniskevolitve/content.php?id=2> (4. november 2004).
 25. --- 2004č. *Drugi volilni sistemi*. Dostopno prek: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=static&c_menu=1091779532 (3. december 2006).
 26. --- 2008. *Volilni prag v Sloveniji med najnižjimi*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/volilni-prag-v-sloveniji-med-najnizjimi/90503> (9. avgust 2016).
 27. Siol. 2014. »Za drugačen volilni sistem in višji parlamentarni prag na prihodnjih volitvah ni veliko možnosti«. Dostopno prek: <http://siol.net/novice/slovenija/za-drugacen-volilni-sistem-in-visji-parlamentarni-prag-na-prihodnjih-volitvah-ni-veliko-moznosti-282092> (10. avgust. 2016).
 28. *Socialni demokrati*. Dostopno prek:

- <http://www.socialnidemokrati.si/> (20. maj 2016).
29. Starič, Tanja. 2009. Do konca leta nov volilni sistem. *Delo*, 9. januar.2009. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/74095> (9. junij 2009).
30. SMC – *Stranka modernega centra*. Dostopno prek: <http://www.strankasmc.si/o-stranki/miro-cerar/> (20. maj 2016).
31. 6. kongres SDS, *Resolucija o volilnem sistemu*. Dostopno prek: http://www.sds.si/index.php?page=6._kongres_SDS&menu=menu_o_stranki (25. november 2006).
32. *The electoral system*. Dostopno prek: <http://www.idea.int/publications/ies/upload/3%20The%20Electoral%System.pdf> (24. november 2006).
33. Toplak, Jurij. 2000. *Volilni sistem in oblikovanje volilnih enot*. Ljubljana: Nova revija.
34. --- 2001. *Spremembe Ustave Republike Slovenije*. Maribor: Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta.
35. *Ustava Republike Slovenije*. Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13.
36. Državni zbor Republike Slovenije. 2006. *Volilni sistem*. Dostopno prek: <http://www.dz-rs-si/index.php?id=111> (3. december 2006).
37. Zajc, Drago. 2011. *Razvoj parlamentarizma: funkcije sodobnih parlamentov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

PRILOGE

Priloga A: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 1992

E	O	G	L
1	1	4706	LDS
1	2	2047	LDS
1	3	2512	LDS
1	4	4034	LDS
1	5	3135	LDS
1	6	4174	SKD
1	7	1763	SNS
1	8	2924	LDS
1	9	2961	SKD
1	10	4347	LDS
1	11	3558	SLS
2	1	2797	SKD
2	2	2449	LDS
2	3	2043	LDS
2	4	3785	LDS
2	5	3018	ZL
2	6	3841	LDS
2	7	1983	LDS
2	8	2572	LDS
2	9	3659	SKD
2	10	4497	ZL
2	11	3540	SKD
3	1	3421	SKD
3	2	2872	SNS
3	3	2343	SLS
3	4	2443	LDS
3	5	3105	LDS
3	6	2851	LDS
3	7	3414	LDS
3	8	3601	LDS
3	9	4682	LDS
3	10	3855	LDS
3	11	3389	LDS
4	1	2336	LDS
4	2	1980	SKD
4	3	3159	SKD
4	4	1878	SSS
4	5	3114	LDS
4	6	3210	LDS
4	7	4064	LDS
4	8	4355	LDS
4	9	4428	LDS
4	10	3529	LDS

4	11	4425	LDS
5	1	2408	LDS
5	2	5116	LDS
5	3	5794	LDS
5	4	3865	LDS
5	5	3484	LDS
5	6	2131	SLS
5	7	3184	LDS
5	8	4195	LDS
5	9	3779	LDS
5	10	7408	LDS
5	11	4594	LDS
6	1	2743	ZL
6	2	3598	LDS
6	3	3611	LDS
6	4	2451	SKD
6	5	3461	LDS
6	6	4982	LDS
6	7	1909	LDS
6	8	2216	LDS
6	9	2559	LDS
6	10	6775	LDS
6	11	6080	LDS
7	1	3761	ZL
7	2	3318	LDS
7	3	2118	SKD
7	4	2588	LDS
7	5	3406	LDS
7	6	3486	LDS
7	7	3664	LDS
7	8	3131	LDS
7	9	3232	ZL
7	10	3690	LDS
7	11	4098	LDS
8	1	3821	SKD
8	2	1876	SKD
8	3	2439	LDS
8	4	4850	LDS
8	5	3885	LDS
8	6	2579	ZL
8	7	1727	SKD
8	8	1815	SKD
8	9	4616	SLS
8	10	3444	LDS
8	11	2505	LDS

299191

Vir: Gaber (1996, 331–333).

Priloga B: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 1996

E	O	G	L
1	1	4965	LDS
1	2	2360	LDS
1	3	2541	LDS
1	4	4369	LDS
1	5	4179	LDS
1	6	4459	SDS
1	7	2268	SDS
1	8	3155	LDS
1	9	3866	SLS
1	10	4606	LDS
1	11	4003	SLS
2	1	3071	LDS
2	2	2326	LDS
2	3	2105	LDS
2	4	3180	LDS
2	5	3336	LDS
2	6	4292	LDS
2	7	1752	SLS
2	8	3398	LDS
2	9	3839	LDS
2	10	4052	LDS
2	11	3484	SLS
3	1	3780	SLS
3	2	3088	LDS
3	3	3882	SLS
3	4	2972	LDS
3	5	3961	LDS
3	6	3854	SLS
3	7	4379	LDS
3	8	3695	LDS
3	9	4042	LDS
3	10	3863	LDS
3	11	2902	LDS
4	1	2386	LDS
4	2	2341	SDS
4	3	6996	SDS
4	4	3157	LDS
4	5	3971	LDS
4	6	3980	LDS
4	7	4714	LDS
4	8	5253	LDS
4	9	5510	LDS
4	10	3650	LDS
4	11	3871	LDS
5	1	2079	SLS
5	2	4299	LDS

5	3	5484	LDS
5	4	2976	LDS
5	5	3141	LDS
5	6	3187	SLS
5	7	3994	LDS
5	8	3162	LDS
5	9	3418	LDS
5	10	4079	LDS
5	11	4184	LDS
6	1	4116	SLS
6	2	4296	SLS
6	3	4179	LDS
6	4	2764	LDS
6	5	3824	LDS
6	6	4280	LDS
6	7	2189	SLS
6	8	2887	SLS
6	9	2529	LDS
6	10	5187	LDS
6	11	6322	LDS
7	1	4191	SLS
7	2	3298	LDS
7	3	3499	LDS
7	4	1888	LDS
7	5	3120	SLS
7	6	2751	SLS
7	7	3449	SLS
7	8	2858	LDS
7	9	2486	LDS
7	10	3273	LDS
7	11	2621	LDS
8	1	3000	LDS
8	2	3922	SLS
8	3	3222	LDS
8	4	5247	LDS
8	5	6639	LDS
8	6	2963	LDS
8	7	2493	SLS
8	8	1979	SLS
8	9	3825	SLS
8	10	3468	LDS
8	11	2511	SLS

317132

Priloga C: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2000

E	O	G	L
1	1	5327	LDS
1	2	3493	LDS
1	3	3181	LDS
1	4	5140	LDS
1	5	5140	LDS
1	6	4468	SDS
1	7	2719	LDS
1	8	3765	LDS
1	9	2771	LDS
1	10	5918	LDS
1	11	2246	LDS
2	1	3271	LDS
2	2	3284	LDS
2	3	2384	LDS
2	4	3999	LDS
2	5	4195	LDS
2	6	6065	LDS
2	7	1701	LDS
2	8	3742	LDS
2	9	4413	LDS
2	10	5616	ZLSD
2	11	2907	SDS
3	1	4604	LDS
3	2	4341	LDS
3	3	4318	LDS
3	4	4161	LDS
3	5	5991	LDS
3	6	4510	LDS
3	7	6799	LDS
3	8	5040	LDS
3	9	5507	LDS
3	10	5249	LDS
3	11	4439	LDS
4	1	2967	ZLSD
4	2	2547	SDS
4	3	6819	SDS
4	4	3736	LDS
4	5	5623	LDS
4	6	4756	LDS
4	7	6153	LDS
4	8	7521	LDS
4	9	7835	LDS
4	10	5198	LDS
4	11	6244	LDS
5	1	2820	LDS
5	2	6534	LDS

5	3	6965	LDS
5	4	3813	LDS
5	5	3675	LDS
5	6	2572	SDS
5	7	5040	LDS
5	8	4647	LDS
5	9	4177	LDS
5	10	6012	LDS
5	11	3798	LDS
6	1	4520	LDS
6	2	5856	LDS
6	3	5816	LDS
6	4	2914	LDS
6	5	5354	LDS
6	6	5699	LDS
6	7	2579	SLS+SKD
6	8	3328	LDS
6	9	3190	LDS
6	10	5609	LDS
6	11	7272	LDS
7	1	4558	LDS
7	2	4571	LDS
7	3	4352	LDS
7	4	3529	LDS
7	5	4153	LDS
7	6	4715	LDS
7	7	3505	LDS
7	8	4617	LDS
7	9	4604	LDS
7	10	4920	LDS
7	11	4215	LDS
8	1	5539	LDS
8	2	2249	LDS
8	3	4327	LDS
8	4	7325	LDS
8	5	7778	LDS
8	6	2772	LDS
8	7	2190	SLS+SKD
8	8	2378	LDS
8	9	3170	SDS
8	10	4532	LDS
8	11	4091	LDS

396383

Priloga Č: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2004

E	O	G	L
1	1	3763	SDS
1	2	2399	SDS
1	3	2787	SDS
1	4	3588	SDS
1	5	3717	SDS
1	6	5219	SDS
1	7	3079	SDS
1	8	3669	SDS
1	9	3526	SDS
1	10	5053	SDS
1	11	2117	SDS
2	1	3777	SDS
2	2	2087	LDS
2	3	1758	ZLSD
2	4	2218	SJN
2	5	2347	SJN
2	6	3170	LDS
2	7	2064	SDS
2	8	2901	SDS
2	9	4177	SDS
2	10	3198	SDS
2	11	3735	SDS
3	1	4409	SDS
3	2	4381	SDS
3	3	4139	SDS
3	4	2970	SDS
3	5	3172	LDS
3	6	4442	SDS
3	7	3771	LDS
3	8	3099	LDS
3	9	3644	LDS
3	10	3153	SDS
3	11	4393	SDS
4	1	2327	ZLSD
4	2	2664	SDS
4	3	8522	SDS
4	4	2821	SDS
4	5	4209	SDS
4	6	2883	LDS
4	7	4225	LDS
4	8	4706	SDS
4	9	4926	LDS
4	10	4272	SDS
4	11	3754	SDS
5	1	2473	SDS
5	2	4920	SDS

5	3	3522	SDS
5	4	3241	SDS
5	5	3662	SDS
5	6	3163	SDS
5	7	2606	SDS
5	8	3020	SDS
5	9	2854	SDS
5	10	6138	SDS
5	11	3878	SDS
6	1	2794	SLS
6	2	3982	SDS
6	3	4816	LDS
6	4	2243	SDS
6	5	4572	SDS
6	6	3580	SDS
6	7	2519	SDS
6	8	2110	SDS
6	9	2280	LDS
6	10	2709	SNS
6	11	4507	LDS
7	1	3293	SDS
7	2	5900	SDS
7	3	3815	SDS
7	4	2089	SDS
7	5	2817	SDS
7	6	3736	SDS
7	7	2602	SDS
7	8	2316	LDS
7	9	2362	SDS
7	10	2739	SDS
7	11	2359	SDS
8	1	2865	SDS
8	2	2541	Nsi
8	3	1550	LDS
8	4	3627	SDS
8	5	4840	LDS
8	6	2278	LDS
8	7	2041	SDS
8	8	2613	SDS
8	9	5115	SDS
8	10	3991	SDS
8	11	3422	SDS

301731

Priloga D: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2008

E	O	G	L
1	1	6076	SD
1	2	2662	SDS
1	3	3052	SDS
1	4	4817	SD
1	5	4478	SD
1	6	6182	SDS
1	7	2570	SDS
1	8	4252	SDS
1	9	4184	SDS
1	10	5273	SD
1	11	2976	SD
2	1	4164	SDS
2	2	3757	SD
2	3	3379	SD
2	4	4847	SD
2	5	4984	SD
2	6	4929	SD
2	7	2243	SDS
2	8	3595	SD
2	9	6314	SD
2	10	8379	SD
2	11	5261	SDS
3	1	5159	SD
3	2	4544	SD
3	3	4937	SDS
3	4	4244	SD
3	5	4909	SD
3	6	4664	SD
3	7	6892	SD
3	8	4634	SD
3	9	5700	SD
3	10	5203	SD
3	11	4839	SD
4	1	4197	SD
4	2	3579	SDS
4	3	10139	SDS
4	4	3398	SDS
4	5	5175	SD
4	6	5095	SD
4	7	5741	SD
4	8	6338	SD
4	9	6345	SD
4	10	4712	SDS
4	11	4740	SD
5	1	3771	SDS
5	2	5356	SDS

5	3	4535	SD
5	4	3471	SDS
5	5	3870	SDS
5	6	2970	SDS
5	7	4123	SD
5	8	4037	SDS
5	9	3406	SD
5	10	4898	SDS
5	11	4261	SD
6	1	4379	SD
6	2	6247	SDS
6	3	5035	SD
6	4	2856	SDS
6	5	4516	SDS
6	6	3572	SDS
6	7	2575	SDS
6	8	3476	SD
6	9	1652	SD
6	10	3387	SD
6	11	2459	LDS
7	1	4997	SDS
7	2	5527	SDS
7	3	4072	SDS
7	4	2037	SDS
7	5	3170	SD
7	6	3810	SDS
7	7	3129	SDS
7	8	3143	SD
7	9	3165	SD
7	10	3610	SD
7	11	2801	SD
8	1	2936	SDS
8	2	2635	SDS
8	3	2179	SDS
8	4	4063	SDS
8	5	4619	SD
8	6	3752	SD
8	7	2874	SDS
8	8	3503	SDS
8	9	5374	SDS
8	10	3397	SDS
8	11	4203	SDS

377406

Priloga E: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2011

E	O	G	L
1	1	6426	LZJ - PS
1	2	2543	LZJ - PS
1	3	3124	LZJ - PS
1	4	5520	LZJ - PS
1	5	5459	LZJ - PS
1	6	5366	SDS
1	7	2508	LZJ - PS
1	8	3988	LZJ - PS
1	9	3644	SDS
1	10	6129	LZJ - PS
1	11	2479	SDS
2	1	3538	SDS
2	2	2892	LZJ - PS
2	3	2832	LZJ - PS
2	4	4178	LZJ - PS
2	5	4355	LZJ - PS
2	6	3644	LZJ - PS
2	7	1926	SDS
2	8	3644	LZJ - PS
2	9	4335	SDS
2	10	4684	SD
2	11	4285	SDS
3	1	4895	LZJ - PS
3	2	5066	LZJ - PS
3	3	5872	LZJ - PS
3	4	5967	LZJ - PS
3	5	5482	LZJ - PS
3	6	4790	LZJ - PS
3	7	6807	LZJ - PS
3	8	5200	LZJ - PS
3	9	6241	LZJ - PS
3	10	5682	LZJ - PS
3	11	5582	LZJ - PS
4	1	3007	LZJ - PS
4	2	2823	SDS
4	3	9696	SDS
4	4	3346	LZJ - PS
4	5	6679	LZJ - PS
4	6	6522	LZJ - PS
4	7	7210	LZJ - PS
4	8	7496	LZJ - PS
4	9	7515	LZJ - PS
4	10	4938	LZJ - PS
4	11	6108	LZJ - PS
5	1	3890	SDS
5	2	5956	SDS

5	3	4429	LZJ - PS
5	4	3783	SDS
5	5	3595	SDS
5	6	2998	SDS
5	7	3414	LZJ - PS
5	8	3412	SDS
5	9	3378	LZJ - PS
5	10	4261	SDS
5	11	4188	SDS
6	1	4850	LZJ - PS
6	2	6639	SDS
6	3	5648	LZJ - PS
6	4	3604	SDS
6	5	4440	SDS
6	6	3704	SDS
6	7	3079	SDS
6	8	2585	SDS
6	9	2190	LZJ - PS
6	10	3282	LZJ - PS
6	11	3051	LZJ - PS
7	1	5368	SDS
7	2	6241	SDS
7	3	4167	SDS
7	4	2357	SDS
7	5	3235	SDS
7	6	3983	SDS
7	7	3750	SDS
7	8	2591	LZJ - PS
7	9	2707	LZJ - PS
7	10	2969	LZJ - PS
7	11	2423	SDS
8	1	2647	SDS
8	2	2888	SDS
8	3	1991	SDS
8	4	2969	SDS
8	5	3545	LZJ - PS
8	6	2653	SDS
8	7	3017	SDS
8	8	3818	SDS
8	9	4252	SDS
8	10	3449	SDS
8	11	4225	SDS

376044

Priloga F: Izidi glasovanja po 88 volilnih okrajih na podlagi sistema relativne večine, 2014

E	O	G	L
1	1	4240	SMC
1	2	2661	SMC
1	3	3210	SMC
1	4	3958	SMC
1	5	3827	SMC
1	6	4028	SMC
1	7	2404	SMC
1	8	3344	SMC
1	9	2639	SDS
1	10	5128	SMC
1	11	2449	SMC
2	1	2718	SMC
2	2	2342	SMC
2	3	2352	SMC
2	4	3349	SMC
2	5	4716	SMC
2	6	3898	SMC
2	7	1962	SMC
2	8	3243	SMC
2	9	3921	SMC
2	10	4557	SMC
2	11	3379	SDS
3	1	4531	SMC
3	2	4176	SMC
3	3	4741	SMC
3	4	3570	SMC
3	5	4171	SMC
3	6	4106	SMC
3	7	4468	SMC
3	8	3293	SMC
3	9	4194	SMC
3	10	3854	SMC
3	11	4683	SMC
4	1	2452	SMC
4	2	1975	SDS
4	3	6116	SDS
4	4	2962	SMC
4	5	4473	SMC
4	6	3001	SMC
4	7	3927	SMC
4	8	5479	SMC
4	9	4752	SMC
4	10	4596	SMC
4	11	4957	SMC
5	1	3088	SMC
5	2	4877	SMC

5	3	4375	SMC
5	4	3082	SMC
5	5	3411	SMC
5	6	2146	SMC
5	7	2801	SMC
5	8	2522	SMC
5	9	3677	SMC
5	10	4278	SMC
5	11	3611	SMC
6	1	3131	SMC
6	2	3977	SDS
6	3	5033	SMC
6	4	2947	SMC
6	5	3565	SMC
6	6	3665	SMC
6	7	2399	SMC
6	8	2067	SMC
6	9	1547	SMC
6	10	2770	SMC
6	11	3105	SMC
7	1	4259	SMC
7	2	4783	SMC
7	3	3105	SMC
7	4	2298	SMC
7	5	3764	SMC
7	6	3943	SMC
7	7	3087	SMC
7	8	2983	SMC
7	9	3118	SMC
7	10	3672	SMC
7	11	2778	SMC
8	1	2612	SMC
8	2	1818	SMC
8	3	2458	SMC
8	4	3385	SMC
8	5	4033	SMC
8	6	2641	SMC
8	7	2099	SDS
8	8	2438	SMC
8	9	2659	SMC
8	10	3065	SMC
8	11	2237	SMC

304111